

รายงานวิจัย
เรื่อง

การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรอำเภอ ในภาคใต้ของประเทศไทย

The Use of Extension Methods by District Agricultural Extension Officers
in Southern Thailand

โดย

อภิญา รัตนไชย

ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรอำเภอในภาคใต้ของประเทศไทย

The Use of Extension Methods by District Agricultural Extension Officers

In Southern Thailand

อภิญา รัตนไชย

Apinya Ratanachai

บทคัดย่อ

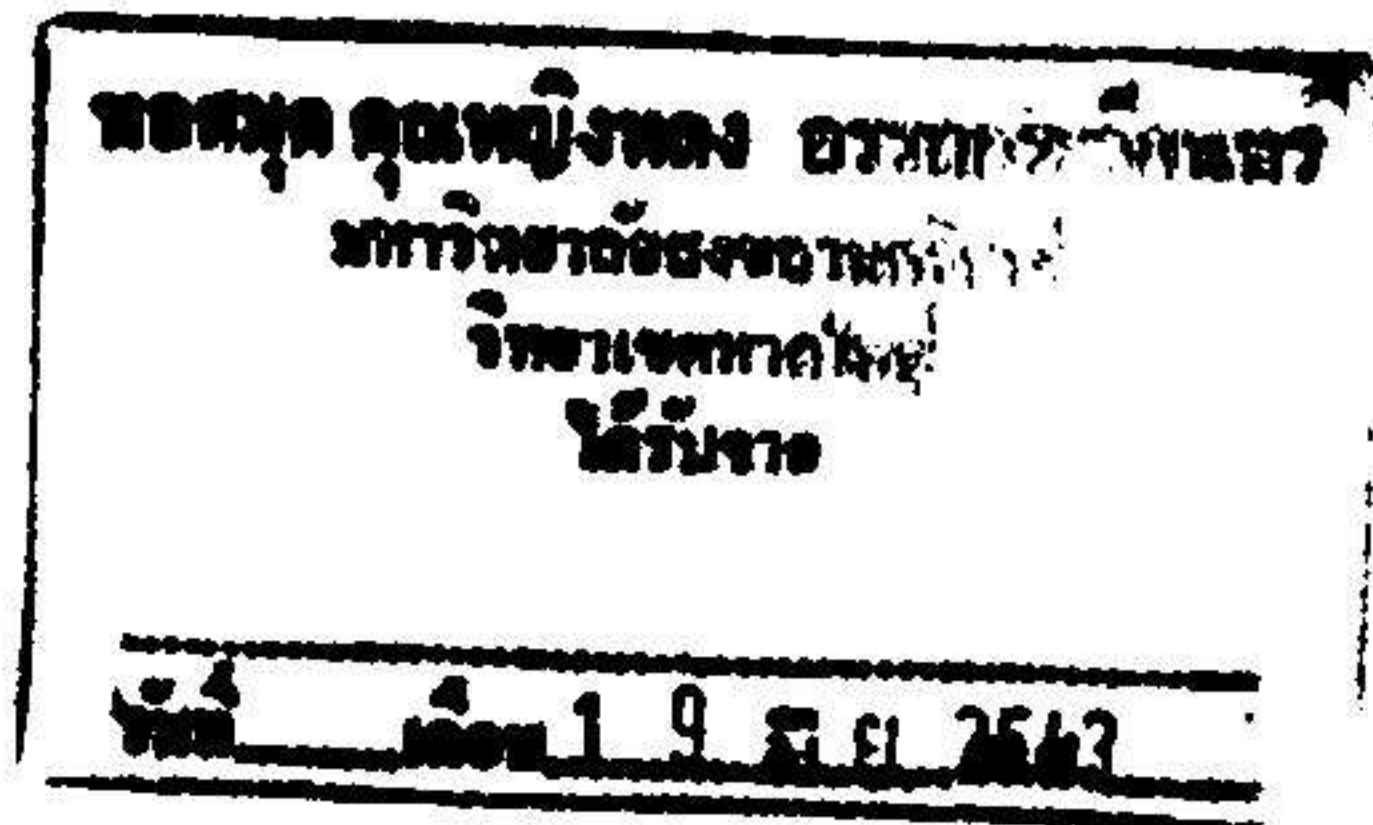
วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอใช้ในการปฏิบัติงาน และวิธีการส่งเสริมที่เกษตรอำเภอเห็นว่ามีความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรอำเภอกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ โดยใช้ประชากรคือเกษตรอำเภอใน 14 จังหวัดภาคใต้ ทั้งหมดจำนวน 138 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง พบว่าวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลที่ใช้บ่อยมากที่สุดคือการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา แบบกลุ่มคือการประชุมกลุ่ม แบบมวลชนคือการแจกเอกสารเผยแพร่ ส่วนวิธีการส่งเสริมที่เกษตรอำเภอเห็นว่ามีความมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการปฏิบัติงานในการส่งเสริมแบบต่าง ๆ มีดังนี้ แบบรายบุคคลคือการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา แบบกลุ่มคือการประชุมกลุ่ม แบบมวลชนคือการแสดงนิทรรศการ ปัญหาที่สำคัญในการส่งเสริมคือ เกษตรอำเภอไม่ได้รับการศึกษาอบรม ดูงาน เกี่ยวกับวิชาการใหม่ ๆ เกษตรกรมีพื้นฐานการศึกษาต่ำและงบประมาณไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะที่สำคัญซึ่งเกษตรอำเภอได้เสนอไว้คือ ควรมีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน และมีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัยกว่าในปัจจุบัน ส่วนความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรอำเภอกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ นั้น พบว่า มีลักษณะพื้นฐานบางประการเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการส่งเสริมบางวิธีการ เช่นกัน ได้แก่ การศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดทัศนศึกษา ($X^2=14.30$) การจัดนิทรรศการ ($X^2=22.59$) การจัดการประกวดผลผลิตทางการเกษตร ($X^2=12.78$) การฉายภาพนิ่ง ($X^2=17.41$) และการจัดรายการวิทยุ ($X^2=16.36$) ส่วนอายุราชการของเกษตรอำเภอมีความสัมพันธ์กับการประชุมกลุ่ม ($X^2=6.33$) และอายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอจะมีความสัมพันธ์กับการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา ($X^2=16.95$) กับการประชุมกลุ่ม ($X^2=7.91$)

Abstract

This research aimed to study the research methods used by district agricultural extension officers, what problems they encountered, and how they thought their work might be improved. The sample population was all of the district agricultural extension officers in Southern Thailand – a total of 138 officers. The study determined that the method most commonly used for personal contact between the district agricultural extension officers and farmers was the home and farm visit; group meetings were often arranged for group participation, and printed materials were distributed in various ways for mass contact between the district agricultural extension officers and the general farming population. The district agricultural extension officers felt that the home and farm visit was the most useful contact, followed by group meetings and exhibitions or displays of printed material at appropriate venues (i.e. agricultural fairs). The major problems they felt their work faced was the lack of training in modern methods or opportunity to observe modern technology, farmers had a generally low level of formal education, and their budget was insufficient for the work. Their major suggestions were that a clear policy should be established concerning their role, their budget should be increased, and audio-visual materials should be upgraded to more modern standards. Some general background characteristics correlated with varieties of extension methods, for instance the level of education of the respondents correlated with participation in field trips ($X^2=14.30$), demonstrations ($X^2=22.59$), agricultural contest ($X^2=12.78$), slide ($X^2=17.41$) and radio programs ($X^2=16.36$). The length of service of the district agricultural officers related positively to the group meetings ($X^2=6.33$). And the work experience of the district agricultural officers correlated to home and farm visit ($X^2=16.95$) and group meetings ($X^2=7.91$).

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
2.1 แนวความคิดในการส่งเสริมการเกษตร	3
2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร	4
2.3 โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.4 กรอบแนวความคิดและสมมุติฐานในการวิจัย	9
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	10
3.1 สถานที่ที่ทำการวิจัย	10
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	10
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	10
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	11
บทที่ 4 ผลการวิจัย	12
ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้	12
ตอนที่ 2 การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอ ในภาคใต้	28
ตอนที่ 3 ปัญหา การแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้วิธีการส่งเสริม แบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอ	42
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอกับวิธีการ ส่งเสริมแบบต่าง ๆ	64
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	65
5.1 วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย	65
5.2 สรุปผลการวิจัย	65
5.3 ข้อเสนอแนะ	69
เอกสารอ้างอิง	71
ภาคผนวก	73

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรอำเภอในภาคใต้	12
2	การปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นก่อนมาปฏิบัติหน้าที่เกษตรอำเภอ	16
3	อายุราชการของเกษตรอำเภอ	19
4	อายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ	20
5	จำนวนเกษตรตำบลในความรับผิดชอบ	22
6	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอ	23
7	การศึกษาต่อของเกษตรอำเภอ	24
8	กิจกรรมการดูงาน อบรม ในต่างประเทศของเกษตรอำเภอ	25
9	การได้เลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ชั้น	26
10	การได้รับเกียรติบัตรชมเชย	27
11	ลักษณะการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรอำเภอในภาคใต้	30
12	วิธีการต่าง ๆ ที่เกษตรอำเภอมีความชอบเป็น 3 อันดับแรก	32
13	จำนวนของวิธีการส่งเสริมที่เกษตรอำเภอใช้ในการปฏิบัติแต่ละครั้ง	33
14	วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรอำเภอเลือกใช้ในการส่งเสริมเพียงวิธีเดียว	34
15	วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรอำเภอเลือกใช้ในการใช้ 2 วิธีประกอบกัน	36
16	วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรอำเภอเลือกใช้ในการส่งเสริมมากกว่า 2 วิธีประกอบกัน	36
17	จำนวนครั้งที่เกษตรอำเภอปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรตำบลใน 1 เดือน	37
18	การจัดอันดับของแหล่งการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมของเกษตรอำเภอ	38
19	อันดับการให้ประโยชน์ของวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ต่อการปฏิบัติงาน ในความคิดเห็นของเกษตรอำเภอใน 3 อันดับแรก	39
20	อันดับความนิยมในการใช้วิธีการส่งเสริมของเกษตรอำเภอในการปฏิบัติงาน 3 อันดับแรก	41
21	ความคิดเห็นบางประการของเกษตรอำเภอเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริม	43
22	ความถี่ในการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเกษตรอำเภอในการปฏิบัติ หน้าที่	44
23	วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นของเกษตรอำเภอ	45

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ความถี่ของปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเกษตรกรในการปฏิบัติงานของเกษตรกร อำเภอ	48
25	วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกรในเบื้องต้น	49
26	ความถี่ในการเกิดปัญหาต่าง ๆ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ใน การปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ	56
27	การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ในเบื้องต้น	57
28	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรอำเภอในด้านต่าง ๆ	60
29	ความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปบางประการของเกษตรกรอำเภอ กับวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ	64

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

9

1.1 ความสำคัญและที่มา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรเป็นอย่างมาก แต่การพัฒนาการเกษตรนั้นต้องอาศัยทั้งการค้นคว้าวิจัย และการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตรควบคู่กันไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตแก่เกษตรกร ในด้านการค้นคว้าวิจัยนั้น รัฐบาลจัดให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันเทคโนโลยีทางการเกษตร ส่วนในด้านการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรไปสู่เกษตรกรอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร (ประภา ถาวรยิ่ง, 2523)

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการนำความรู้และวิทยาการแผนใหม่ทางการเกษตรไปส่งเสริมเผยแพร่ให้เกษตรกรทราบ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรู้และทัศนคติของเกษตรกร ให้เกษตรกรยอมรับและนำเอาวิทยาการแผนใหม่ไปปรับปรุงการปฏิบัติในไร่นา เพื่อเพิ่มผลผลิตด้านเกษตรกรรมและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น (ปวิต ฅมยาวิทย์, 2520) การพัฒนาการเกษตรโดยมุ่งให้เกษตรกรสามารถช่วยตนเองได้ในโอกาสต่อไปนั้นจะประสบผลสำเร็จได้ก็จะต้องให้วิธีการเผยแพร่และให้ความรู้แก่เกษตรกรเป็นอันดับแรก เกษตรกรอาจจะได้ความรู้ต่าง ๆ จากการฟัง การเห็น การปฏิบัติด้วยตนเอง หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แล้วนำไปปฏิบัติตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือการเพิ่มผลผลิต การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยตรง การให้วิธีการส่งเสริมตามหลักวิทยาการแผนใหม่ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์และสภาพของท้องถิ่นต่าง ๆ นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริม (พจน์ บุญเรือง, 2521) ถ้าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมรู้จักเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมแล้วก็จะทำให้การส่งเสริมนั้นบรรลุเป้าหมายได้ตามต้องการ

การวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอในภาคใต้ของประเทศไทยว่า ได้ใช้วิธีการส่งเสริมแบบใดบ้าง และมีปัญหาอะไร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอได้ใช้อยู่ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกรในท้องที่รับผิดชอบในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ซึ่งเกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกษตรกรอำเภอในภาคใต้ ได้พบจากการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นของเจ้าหน้าที่
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเลือกใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ให้ประโยชน์ในงานส่งเสริมในภาคใต้
2. ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในเรื่องที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวเนื่องกันต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารนี้จะประกอบไปด้วยแนวความคิดในการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตร

2.1 แนวความคิดในการส่งเสริมการเกษตร

พจน์ บุญเรือง (2522) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การขยายและถ่ายทอดความรู้ตามระบบวิทยาการแผนใหม่ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และมีคุณค่าทางปฏิบัติแก่บุคคลผู้พึงได้รับความช่วยเหลือในการเรียนรู้หรือผู้รับการส่งเสริมให้สามารถพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้ในลักษณะที่สามารถนำความรู้ไปปรับให้ใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นสำคัญ

ทำนอง สิงคาลวณิช (2526) กล่าวว่า งานส่งเสริมการเกษตรคือ การบริการการศึกษาแบบเสริมวิทยาการทางการเกษตร ให้ขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมให้สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จสมหวังในการดำเนินชีวิตได้ทั้งครอบครัว

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวถึงงานส่งเสริมการเกษตรว่า ต้องการที่จะเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ทางเกษตรหรือที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบท อันได้แก่ เกษตรกร แม่บ้าน และเยาวชน โดยมีการกระตุ้น แนะนำให้เกิดการปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือแก้ไขในปัญหาต่าง ๆ จนบังเกิดผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ในครอบครัวให้สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัลลภ พรหมทอง (2541) กล่าวถึง การส่งเสริมการเกษตรว่าหมายถึง กระบวนการศึกษานอกระบบโรงเรียน (out-of school system) รวมทั้งการให้บริการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้การปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ผลผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ตามหลักของการพัฒนาชุมชน

2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

สมเกียรติ ศรีจักรวาล (2534) ได้จำแนกวิธีการติดต่อสื่อสารทางเกษตรเป็น 3 วิธี คือ

1. การติดต่อรายบุคคล (individual communication) ทำได้หลายอย่าง เช่น นักส่งเสริมออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านหรือไร่ (farm or home visits) เกษตรกรมาขอคำแนะนำที่สำนักงาน (office call) การติดต่อทางจดหมายหรือโทรศัพท์ เป็นต้น
2. การติดต่อกลุ่มคน (group communication) เช่น การจัดอบรม การสาธิต การศึกษานอกสถานที่หรือการประกวด เป็นต้น
3. การติดต่อมวลชน (mass communication) กระทำได้โดยใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือ เอกสารสิ่งพิมพ์

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527) ได้แบ่งวิธีการติดต่อสื่อสารในงานส่งเสริมเป็น 3 วิธีการ คือ

1. วิธีการติดต่อแบบบุคคล (personal contacts) ประกอบด้วยการเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ฟาร์มและที่บ้าน การสอนความชำนาญแก่เกษตรกรตัวต่อตัว และการแสดงสาธิตบุคคลต่อบุคคล การใช้จดหมายติดต่อ การใช้โทรศัพท์ เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่ทำงาน
2. วิธีการติดต่อแบบกลุ่ม (group contacts) มีหลายแบบคือ การประชุมพบปะ การบรรยาย การสาธิตวิธี สาธิตผล สาธิตกลุ่ม การจัดนิทรรศการ การจัด field day การจัดทัศนศึกษา และการประกวดต่าง ๆ
3. วิธีการติดต่อผ่านสื่อมวลชน (mass media) มีหลายชนิด เช่น วิทยุ สิ่งตีพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ หนังสือต่าง ๆ ทางเกษตร) โทรทัศน์

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรมี 3 วิธีใหญ่ ๆ (methods หรือ approaches) ดังนี้

1. วิธีการส่งเสริมรายบุคคล (individual methods) มีวิธีการที่สำคัญ คือ การเยี่ยมเยียนบ้านและไร่ บุคคลมาพบ ณ สำนักงาน การติดต่อทางจดหมาย การติดต่อทางโทรศัพท์

2. วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (group methods) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มมีหลายวิธีที่สำคัญ คือ การประชุมเกี่ยวกับการส่งเสริม การสาธิต ทัศนศึกษา การจัดฝึกอบรม พิเศษ การทดสอบในห้องถิ่น การจัดงานวันเกษตร

3. วิธีการส่งเสริมมวลชน (mass methods) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิทรรศการ เอกสารเผยแพร่ หนังสือพิมพ์กำแพงหรือหนังสือพิมพ์ติดผนัง บทความในหนังสือพิมพ์ วิทยู ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การประกวด การรณรงค์

นอกจากนี้ก็ยังมีการใช้วิธีการส่งเสริมแบบผสม เช่น การใช้วิธีส่งเสริมผสมกัน 2-3 วิธีในเรื่องเดียวกันเพื่อให้ได้ผลสูงสุด การใช้หน่วยส่งเสริมการเกษตรเคลื่อนที่ที่มีโอกาสใช้วิธีส่งเสริมหลาย ๆ อย่าง

ทวี ภูมิสาขา (2542) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตรว่าแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. แบ่งตามลักษณะกลุ่มบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมเป็นกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน

2. แบ่งตามลักษณะสื่อส่งเสริมเป็นหลัก ได้แก่ การพูด การใช้สิ่งพิมพ์ การใช้ภาพและเสียงประกอบ

ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะประกอบด้วยวิธีการส่งเสริมหลาย ๆ วิธีด้วยกัน เช่น การเยี่ยมเยียน การสาธิต การอบรม การจัดนิทรรศการ สามารถจัดอยู่ในรูปแบบลักษณะการส่งเสริมแบบบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการจัด ขนาด และระดับการจัด ส่วนการส่งเสริมแบบมวลชนนั้น ได้แก่ การจัดทำนิทรรศการระดับชาติ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว วิทยู โทรทัศน์ จดหมายข่าว ภาพยนตร์ การรณรงค์ แผ่นพับ ประกาศ ไปสเตอร์ เขียนจดหมาย คู่มือและวารสาร เป็นต้น นับว่าเป็นรูปแบบของวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนทั้งนั้น

วัลลภ พรหมทอง (2541) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตรว่า สามารถแบ่งโดยใช้จำนวนบุคคลเป้าหมายเป็นหลักมี 3 วิธี คือ

1. การส่งเสริมรายบุคคล (individual methods) มีวิธีการปฏิบัติหลายวิธีคือ การเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาและที่บ้าน การมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การใช้จดหมายส่วนตัว การติดต่อทางโทรศัพท์

2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม (group methods) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มมีดังนี้ การสาธิต การประชุม การจัดทัศนศึกษา

3. การส่งเสริมแบบมวลชน (mass methods) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชนมีหลายวิธี คือ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ การจัดนิทรรศการ การประกวด การรณรงค์

2.3 โครงการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประภา ถาวรยิ่ง (2523) ได้ศึกษาถึงการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ในภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเห็นว่าให้ประโยชน์ในการส่งเสริมมากที่สุดใน 3 วิธีการแรก ได้แก่ 1) การเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา 2) การทำแปลงสาธิต และ 3) การสาธิตวิธี การเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นาเป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลทุกคนใช้ ส่วนวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ไม่มีผู้ใดใช้เลย คือ การเขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร การฉายภาพยนตร์ และการใช้สไลด์ ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ นั้น พบว่า มีสาเหตุจาก ตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล เกษตรกรผู้นำและเกษตรกร รวมทั้งการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนแนวทางที่จะทำให้การใช้วิธีส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ ได้ผลดีขึ้นคือ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อความจำเป็นและอยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้เสมอ นอกจากนี้ให้มีการพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น และมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ด้วย

บุปผา มงคลศิลป์ (2524) ทำการศึกษาถึงการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ในภาคตะวันออกของประเทศไทย พบว่า วิธีการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอทุกคนได้ใช้คือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา ส่วนวิธีการส่งเสริมที่ใช้น้อยที่สุดคือ การฉายภาพนิ่ง และเจ้าหน้าที่ได้ใช้วิธีการส่งเสริม 2 วิธีขึ้นไปประกอบกัน ในการจัดลำดับวิธีการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าให้ประโยชน์ในการส่งเสริมมากที่สุด 3 ลำดับแรกในการส่งเสริมแต่ละแบบ พบว่า การส่งเสริมแบบรายบุคคล วิธีที่ให้ประโยชน์คือ 1) การเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา 2) การสอนทักษะ 3) เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ 1) การสาธิตวิธี 2) การประชุมกลุ่ม 3) การสาธิตผล ส่วนการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ 1) การแสดงนิทรรศการ 2) การจัดงานวันเกษตร และ 3) การจัดประกวดผลิตภัณฑ์

ทางการเกษตร ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานส่งเสริมแบบต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเกษตรกร การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ รวมทั้งตัวเจ้าหน้าที่เองด้วย ในด้านการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงที่เจ้าหน้าที่เสนอมา คือ กรมส่งเสริมการเกษตรควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ อย่างพอเพียง และควรจัดอบรมทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยแก่เจ้าหน้าที่อยู่เสมอ

ธำรง บุญประสาท (2523) พบว่าปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษามลายูได้ จึงประสบความยากลำบากในการติดต่อเข้าถึงเกษตรกร หน่วยงานขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในงานส่งเสริม นอกจากนี้ความไม่พร้อมของปัจจัยการผลิตและการตลาดผลผลิตผลการเกษตรของเกษตรกรก็เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ด้วย

ทวีศักดิ์ สุวรรณสินธุ์ (2537) ได้กล่าวถึงสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้แผนใหม่ทางการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพของเกษตรกร อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รายงานว่าสื่อที่ใช้บ่อยที่สุดในการถ่ายทอดเทคโนโลยี คือ สื่อบุคคล เอกสารเผยแพร่และการสาธิตประกอบ

พจน์ บุญเรืองและคณะ (2537) ศึกษาถึงสภาพการใช้สื่อของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลในภาคใต้ ปรากฏผลว่า สื่อที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้มากที่สุดคือ แผ่นพับ/แผ่นปลิว รองลงมาคือหอกระจายข่าว เอกสารวิชาการ เอกสารคู่มือ/คำแนะนำ และโปสเตอร์ สื่อที่ไม่ได้ใช้กับเกษตรกรเลยคือ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และสโปตวิทยุ ส่วนปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงและให้ความสนใจเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่สื่อ 2) สื่อที่ได้รับไม่ทันเวลาใช้และไม่เพียงพอกับความต้องการของท้องถิ่น 3) ขาดหน่วยงานและบุคลากรในการผลิตสื่อโดยเฉพาะ เพื่อการสนับสนุนงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับตำบล

เพ็ญนิภา อริยเดช (2527) ทำการศึกษาการใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย พบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการใช้สื่อก็คือ การขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ รวมทั้งจำนวนของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

วัฒนา สวรรยาธิปัติ (2531) ได้รายงานผลการศึกษา ทักษะคติของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดนครปฐมและราชบุรี ที่มีต่อสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม ไว้ว่า วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ นั้น จะใช้วิธีบรรยายและสาธิต ประกอบ รองลงมาคือ การประชุมชี้แจง และสื่อที่ใช้มากที่สุดในการปฏิบัติงาน คือ เอกสาร รองลงมาคือ แผ่นพลิก

วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ และวิลาวรรณ ปิตรวัชชัย (2535) ได้รายงานการศึกษาเรื่อง สื่อในงานส่งเสริม ว่า การใช้สื่อในงานส่งเสริมของเกษตรตำบลในจังหวัดอุดรธานี มีการใช้สื่อต่อไปนี้เป็นจำนวนมาก คือ การเยี่ยมเยียน การประชุม การฝึกอบรม เอกสารคำแนะนำ รายการเกี่ยวกับความรู้ทางการเกษตรจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้านและโปสเตอร์ และ ปัญหาของการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรพบว่า ปัญหาที่พบมากได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ขาดการฝึกอบรมวิธีการใช้สื่อ และกรมฯให้ความสำคัญในเรื่องของสื่อน้อยเกินไป นอกจากนี้เกษตรตำบลยังมีความต้องการที่จะปรับปรุงในเรื่องของการให้ความสำคัญของสื่อ การให้การสนับสนุน การผลิตสื่อ การฝึกอบรม การประสานงานและความร่วมมือในการใช้สื่อ รวมทั้งมีความต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อ การส่งเสริมแบบกลุ่มและมวลชน

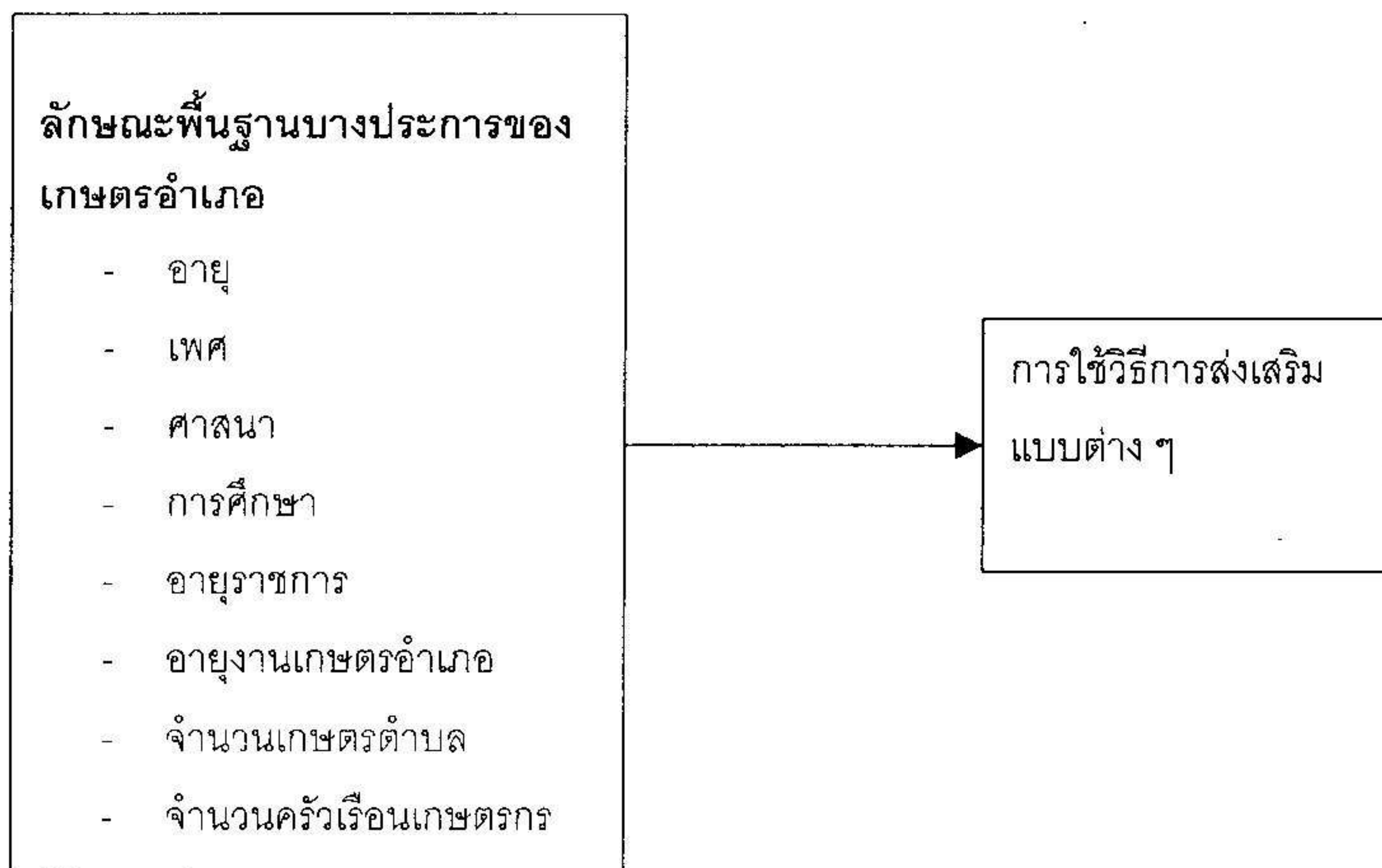
สายสุนีย์ รัตนรักษัตติยา (2537) ได้ทำการศึกษาการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สื่อที่มีการนิยมใช้แพร่หลายมากที่สุดคือ เอกสารคำแนะนำ รองลงมาได้แก่คู่มือส่งเสริมการเกษตร โดยที่โปสเตอร์เป็นสื่อที่มีการใช้มากที่สุด ประเภทที่มีการใช้ 3 - 4 ครั้งต่อปีคือ แผ่นพับ และใช้ปีละ 1 - 2 ครั้ง คือ วัสดุทัศน เกษตรตำบลต้องการความรู้ในเรื่องการใช้และการผลิตสื่อที่เป็นตัวอย่างของจริง รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่ออย่างถูกต้องในการถ่ายทอดความรู้ โดยระบุถึงวิธีการในการเรียนรู้ได้แก่ การจัดฝึกอบรมและการทัศนศึกษาดูงาน ในเรื่องของปัญหาในการใช้สื่อที่พบมากที่สุดคือ สื่อมีจำนวนน้อย เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ และไม่มี ความทันสมัย ขาดงบประมาณ ขาดการฝึกอบรม ขาดการเน้นเนื้อหาเฉพาะพื้นที่ และขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เพียงพอ

Krisham (1965) ได้รายงานถึงผลการวิจัยของ Rahudkar ซึ่งทำการศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 65 คน ในรัฐมหาธาตระ (Maharashtra) ประเทศอินเดีย และได้รับคำตอบกลับมา 53 ชุด สามารถสรุปผลโดยเรียงลำดับวิธีการส่งเสริมที่ได้ผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดไว้ดังนี้ 1) การเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่ นา 2) การสาธิตผล 3) การ

ประชุม 4) การสาธิตแบบต่าง ๆ 5) การจัดงานวันเกษตร 6) การจัดแสดงนิทรรศการ 7) การบรรยาย 8) การใช้ผู้นำท้องถิ่น 9) การใช้วิทยุ 10) การใช้เอกสารเผยแพร่ต่างๆ 11) การโต้ตอบทางจดหมาย 12) เกษตรกรมาหาที่สำนักงาน นอกจากนี้ การใช้แผ่นโฆษณาที่มีกราฟและแผนภูมิตลอดจนวัสดุของจริงด้วย เป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประสิทธิผลมากที่สุด

2.4 กรอบแนวความคิดและสมมุติฐานในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น อาจจะมีตัวแปรบางตัวที่มีความสัมพันธ์กันกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบความคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1 และสมมุติฐานในการวิจัยได้ดังนี้ ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกรอำเภอไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

3.1 สถานที่ที่ทำการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ใช้พื้นที่ในภาคใต้ทั้ง 14 จังหวัด เป็นสถานที่ทำการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอที่ปฏิบัติราชการในปี 2541 ในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 138 คน จากจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ กระบี่ จำนวน 8 คน ชุมพร จำนวน 8 คน ตรัง จำนวน 9 คน นครศรีธรรมราช จำนวน 18 คน นราธิวาส จำนวน 12 คน ปัตตานี จำนวน 11 คน พังงา จำนวน 8 คน พัทลุง จำนวน 9 คน ภูเก็ต จำนวน 3 คน ยะลา จำนวน 8 คน ระนอง จำนวน 4 คน สงขลา จำนวน 15 คน สตูล จำนวน 6 คน และสุราษฎร์ธานี จำนวน 19 คน โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มาก

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการส่งแบบสอบถาม โดยมีการจัดทำแบบสอบถามในเดือน มิถุนายน 2541 และแบบสอบถามในเดือนกรกฎาคม 2541 หลังจากได้มีการทดสอบแบบสอบถามเพื่อทำการแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์แล้วและให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนโดยทางไปรษณีย์ ซึ่งแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อมูล 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 4 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นของการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากนั้นได้ทำการลงรหัสข้อมูล แล้วนำไปทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าไคสแควร์

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้

เพศ อายุ ศาสนา การศึกษาและภูมิลำเนาของเกษตรกรอำเภอ

เพศ เกษตรอำเภอเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 96.55 ในขณะที่มีเพศหญิงอยู่เพียงร้อยละ 2.59 เท่านั้น

อายุ เกษตรอำเภอในภาคใต้มีอายุเฉลี่ย 49.41 ปี เกษตรอำเภอที่อายุน้อยที่สุดคือ 36 ปี และอายุมากที่สุดคือ 60 ปี

ศาสนา จำนวนของเกษตรกรอำเภอที่นับถือศาสนาพุทธมีเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 95.69 มีเพียงร้อยละ 4.31 เท่านั้นที่นับถือศาสนาอิสลาม

การศึกษา ส่วนใหญ่เกษตรกรอำเภอในภาคใต้จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74.14 รองลงไปคือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 12.93 ในขณะที่มีผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาโทเพียงร้อยละ 1.72 เท่านั้น สาขาของการศึกษาที่จบมากที่สุดคือ ส่งเสริมการเกษตร เป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 43.97 สาขาเกษตรศาสตร์ ร้อยละ 23.28

ภูมิลำเนา เกษตรอำเภอเกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ โดยเกษตรกรอำเภอ ร้อยละ 28.45 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงไปคือ จังหวัดสงขลา คิดเป็นร้อยละ 23.28 ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนไม่มากนัก (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n = 116)	
เพศ		
ชาย	112	96.55
หญิง	3	2.59
ไม่ตอบ	1	0.86
รวม	116	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
36	1	0.86
37	-	-
38	-	-
39	-	-
40	-	-
41	2	1.72
42	2	1.72
43	3	2.59
44	3	2.59
45	11	9.48
46	10	8.62
47	11	9.48
48	11	9.48
49	11	9.48
50	8	6.90
51	9	7.76
52	7	6.04
53	6	5.17
54	3	2.59
55	7	6.04
56	1	0.86
57	1	0.86
58	4	3.45
59	3	2.59
60	2	1.72
รวม	116	100.00
อายุเฉลี่ย (ปี) = 49.41 ปี		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
ศาสนา		
พุทธ	111	95.69
อิสลาม	5	4.31
รวม	116	100.00
การศึกษา		
ปมก./ปวช.	11	9.49
ปวส.	15	12.93
ปริญญาตรี	86	74.14
ปริญญาโท	2	1.72
อื่น ๆ	2	1.72
รวม	116	100.00
สถานที่จบการศึกษา		
ส่งเสริมการเกษตร	51	43.97
เกษตรศาสตร์	27	23.28
เทคโนโลยีการเกษตร	8	6.89
พัฒนาชุมชน	1	0.86
รัฐประศาสนศาสตร์	2	1.72
อื่น ๆ	10	8.62
ไม่ตอบ	17	14.66
รวม	116	100.00
ภูมิลำเนา		
กระบี่	3	2.59
ชุมพร	6	5.17
ตรัง	10	8.62
นครศรีธรรมราช	33	28.45

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
นราธิวาส	3	2.59
ปัตตานี	3	2.59
พังงา	3	2.59
พัทลุง	9	7.76
ภูเก็ต	2	1.72
ยะลา	2	1.72
ระนอง	2	1.72
สงขลา	27	23.28
สตูล	2	1.72
สุราษฎร์ธานี	7	6.03
อื่นๆ (ปทุมธานี)	1	0.86
ไม่ตอบ	3	2.59
รวม	116	100.00

ในด้านของการปฏิบัติงานของเกษตรอำเภอซึ่งเกี่ยวข้องกับ การทำงานในหน่วยงานอื่น ก่อนมาปฏิบัติงานในหน้าที่นี้ อายุราชการ อายุงานของตำแหน่งเกษตรอำเภอ จำนวนเกษตรกรและเกษตรตำบลในความรับผิดชอบ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างดำรงตำแหน่งเกษตรอำเภอ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

การปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นก่อนมาปฏิบัติหน้าที่เกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอประมาณครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 50.86 ไม่เคยปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นมาก่อน ในขณะที่ร้อยละ 47.42 ได้ปฏิบัติงานที่หน่วยงานอื่นมาก่อนหน้าที่จะมาปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ และจากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 50.91 ของผู้ที่เคยทำงานอื่นมาก่อน ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือเจ้าพนักงานเกษตร ร้อยละ 23.63 เป็นครูมาก่อน หน่วยงานที่สังกัดนั้น ร้อยละ 25.45 สังกัดกรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 21.82 สังกัดกรมสามัญศึกษา ร้อยละ 16.36 สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอที่มีการปฏิบัติงาน

ครั้งแรกในหน่วยงานอื่นมีระยะเวลาการทำงานเฉลี่ย 4.8 ปี และยังพบว่า มีเกษตรอำเภอ ร้อยละ 15.52 เท่านั้นที่มีการทำงานในหน่วยงานอื่นมากกว่า 1 ครั้ง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงการปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นก่อนมาปฏิบัติหน้าที่เกษตรอำเภอ

การทำงานอื่น	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การทำงานอื่น (n=116)		
ไม่เคยทำ	59	50.86
เคยทำ	55	47.42
ไม่ตอบ	2	1.72
รวม	116	100.00
งานที่ทำครั้งแรก (n=55)		
ครู	13	23.63
พนักงานเกษตร/เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	28	50.91
กสิกรรมอำเภอ	1	1.82
พนักงานข่าว	5	9.09
พนักงานเทศบาล	2	3.64
พนักงานสินเชื่อ	2	3.64
อื่น ๆ	2	5.45
ไม่ตอบ	1	1.82
รวม	55	100.00
สังกัดหน่วยงานที่ทำครั้งแรก (n=55)		
กรมวิชาการเกษตร	14	25.45
กรมสามัญศึกษา	12	21.82
กรมส่งเสริมการเกษตร	9	16.36
ศูนย์วิจัยยาง, สถาบันวิจัยยาง, สถานีทดลองยาง	7	12.73
กรุงเทพมหานคร	3	5.45

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การทำงานอื่น	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรมพัฒนาที่ดิน	2	3.64
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2	3.64
อื่นๆ	6	10.91
รวม	55	100.00
ระยะเวลาที่ทำในงานแรก (ปี) (n=55)		
1	9	16.36
2	15	27.27
3	6	10.91
4	4	7.26
5	6	10.91
6	2	3.64
7	1	1.82
8	3	5.45
9	2	3.64
10	2	3.64
11	1	1.82
12	1	1.82
16	1	1.82
20	1	1.82
21	1	1.82
รวม	55	100.00
เฉลี่ย (ปี) = 4.8		
การทำงานครั้งที่ 2 (n=116)		
ไม่ทำ	96	82.76
ทำ	18	15.52
ไม่ตอบ	2	1.72
รวม	116	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การทำงานอื่น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
งานที่ทำครั้งที่ 2 (n=18)		
เจ้าพนักงานเกษตร	13	72.22
ครู	1	5.56
พนักงานข่าว	1	5.56
อื่นๆ	3	16.66
รวม	18	100.00
ระยะเวลาในงานที่ 2 (ปี) (n=18)		
1	5	27.78
2	2	11.11
3	2	11.11
5	3	16.66
6	1	5.56
7	1	5.56
8	3	16.66
29	1	5.56
รวม	18	100.00
เฉลี่ย (ปี)	5.33	

อายุราชการ เกษตรอำเภอในภาคใต้มีอายุราชการเฉลี่ย 25.92 ปี อายุราชการที่น้อยที่สุดคือ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.86 อายุราชการที่มากที่สุด 38 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.86 เช่นกัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงอายุราชการของเกษตรกรอำเภอ

อายุราชการ (ปี)	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
18	1	0.86
19	4	3.45
20	7	6.03
21	10	8.62
22	17	14.66
23	15	12.93
24	6	5.17
25	5	4.31
26	3	2.59
27	3	2.59
28	4	3.45
29	3	2.59
30	11	9.48
31	10	8.62
32	3	2.59
33	6	5.17
34	4	3.45
35	1	0.86
37	2	1.72
38	1	0.86
รวม	116	100.00
อายุราชการเฉลี่ย (ปี)	25.92	

อายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ อายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอของ
 เกษตรอำเภอในภาคใต้เฉลี่ย 11.84 ปี โดยมีเกษตรอำเภอที่มีอายุงานน้อยที่สุดคือ 1 ปี คิด
 เป็น ร้อยละ 11.21 ส่วนเกษตรอำเภอที่มีอายุงานมากที่สุดคือ 32 ปี มีเพียงร้อยละ 1.72
 เท่านั้น (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงอายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ

อายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ (ปี)	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
1	13	11.21
2	5	4.31
3	8	6.91
4	9	7.76
5	2	1.72
6	5	4.31
7	6	5.17
8	3	2.59
9	5	4.31
10	1	0.86
11	4	3.45
12	5	4.31
13	1	0.86
14	1	0.86
15	4	3.45
16	3	2.59
17	4	3.45
18	4	3.45
19	3	2.59
20	5	4.31

ตารางที่ 4 (ต่อ)

อายุงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ (ปี)	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
21	5	4.31
22	3	2.59
23	2	1.72
24	1	0.86
25	6	5.17
27	1	0.86
28	1	0.86
30	2	1.72
32	2	1.72
ไม่ตอบ	2	1.72
รวม	116	100.00
อายุงานโดยเฉลี่ย (ปี)	11.84	

จำนวนเกษตรตำบลในความรับผิดชอบ จำนวนเกษตรตำบลในความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอในภาคใต้นั้นเฉลี่ย 5.98 คน โดยเกษตรอำเภอต้องรับผิดชอบเกษตรตำบลมากที่สุด 15 คน และน้อยที่สุด 1 คน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนเกษตรกรตำบลในความรับผิดชอบ

จำนวนเกษตรกรตำบลในความรับผิดชอบ (คน)	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n=116)	
1	2	1.72
2	4	3.45
3	6	5.17
4	19	16.38
5	31	26.73
6	17	14.66
7	10	8.62
8	9	7.76
9	3	2.59
10	5	4.31
11	3	2.59
12	2	1.72
13	-	-
14	1	0.86
15	2	1.72
ไม่ตอบ	2	1.72
รวม	116	100.00
จำนวนเกษตรกรตำบลในความรับผิดชอบเฉลี่ย	5.98 คน	

จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในความรับผิดชอบ เกษตรอำเภอมีความรับผิดชอบในครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 6,868.03 ครัวเรือนต่อคน โดยความรับผิดชอบที่มากที่สุดคือ 50,000 ครัวเรือน น้อยที่สุดคือ 1,700 ครัวเรือน เกษตรอำเภอที่ต้องรับผิดชอบครัวเรือนเกษตรกรประมาณ 3,001-5,000 ครัวเรือน มีร้อยละ 25.00 ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนครัวเรือนระหว่าง 5,001-7,000 ซึ่งมีร้อยละ 23.29 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอ

จำนวนเกษตรตำบลในความรับผิดชอบ (ครัวเรือน)	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
1,000-3,000	16	13.79
3,001-5,000	29	25.00
5,001-7,000	27	23.29
7,001-9,000	14	12.07
9,001-11,000	5	4.31
11,001-13,000	6	5.17
13,001-15,001	6	5.17
15,001-17,000	1	0.86
17,001-19,000	2	1.72
19,001 ขึ้นไป	2	1.72
ไม่ตอบ	8	6.90
รวม	116	100.00

ครัวเรือนเกษตรกรในความรับผิดชอบเฉลี่ย 6,868.03 ครัวเรือน/คน

กิจกรรมที่ปฏิบัติในระหว่างการดำรงตำแหน่งเกษตรอำเภอ กิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การศึกษาต่อการดูงาน/อบรมในต่างประเทศ ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ขั้น และการได้รับเกียรติบัตรชมเชยในด้านต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การศึกษาต่อ มีเกษตรอำเภอเกินกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 60.35 ที่ศึกษาต่อสาขาที่มีการศึกษาต่อมากคือ ส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 60.00 ของผู้ที่ศึกษาต่อ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงการศึกษาต่อของเกษตรกรอำเภอ

กิจกรรมการศึกษา	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษาต่อ (n=116)		
ไม่เคย	40	34.48
เคย	70	60.35
ไม่ตอบ	6	5.17
รวม	116	100.00
จำนวนครั้งที่ศึกษาต่อ (n=70)		
1 ครั้ง	59	84.29
2 ครั้ง	11	15.71
รวม	70	100.00
สาขาที่ศึกษาต่อ (n=70)		
ส่งเสริมการเกษตร	42	60.00
เกษตรศาสตร์	13	18.57
เทคโนโลยีการเกษตร	5	7.14
อื่น ๆ	8	11.43
ไม่ตอบ	2	2.86
รวม	70	100.00

การดูงาน/อบรมในต่างประเทศ เกษตรอำเภอร้อยละ 36.21 เคยไปดูงาน/อบรมในต่างประเทศ ในช่วงของการดำรงตำแหน่งเกษตรกรอำเภอ ซึ่งร้อยละ 24.14 เคยไป 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 1.72 ที่ไปมากกว่า 10 ครั้ง หัวข้อ/สาขาที่ไปดูงาน/อบรมมากที่สุดคือ การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 69.05 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงกิจกรรมการดูงาน.อบรมในต่างประเทศของเกษตรกรอำเภอ

กิจกรรมการดูงาน/อบรมในต่างประเทศ	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การดูงาน/อบรมในต่างประเทศ (n=116)		
ไม่เคย	58	50.00
เคย	42	36.21
ไม่ตอบ	16	13.79
รวม	116	100.00
จำนวนครั้งในการดูงาน/อบรมในต่างประเทศ (ครั้ง) (n=42)		
1	28	66.67
2	4	9.52
3	1	2.38
5	2	4.76
10	1	2.38
16	1	2.38
ไม่ตอบ	5	11.91
	42	100.00
ศึกษาของการดูงาน/อบรมในต่างประเทศ (n=42)		
การเกษตร	29	69.05
การบริหาร	2	4.76
เยาวชน	1	2.38
องค์การเกษตร	2	4.76
อื่น ๆ	5	11.91
ไม่ตอบ	3	7.14
รวม	42	100.00

การได้เลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น เกษตรอำเภอร้อยละ 96.56 เคยได้รับการเลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งของการเลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้นนี้คือ 5.57 ครั้ง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงการได้เลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น

กิจกรรมการได้เลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น (n=116)		
ไม่เคย	2	1.72
เคย	112	96.56
ไม่ตอบ	2	1.72
รวม	116	100.00
จำนวนครั้งของการได้เลื่อนชั้นเงินเดือน 2 ชั้น (ครั้ง) (n=112)		
1	2	1.79
2	7	6.25
3	11	9.82
4	17	15.17
5	19	16.96
6	23	20.54
7	11	9.82
8	13	11.61
9	3	2.68
10	2	1.79
11	3	2.68
13	1	0.89
รวม	112	100.00
จำนวนครั้งเฉลี่ย	5.57 ครั้ง	

การได้รับเกียรติบัตรชมเชย เกษตรอำเภอที่เคยได้รับเกียรติบัตรมีร้อยละ 46.55 ส่วนมากมักจะได้รับ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 59.26 ของผู้ที่ได้รับเกียรติบัตรทั้งหมด ส่วนสาขาที่ได้รับได้แก่ ส่งเสริมการเกษตรมีร้อยละ 33.33 รองลงไปคือ ด้านการบริหารงานดีเด่น/ปฏิบัติงานดีเด่น ร้อยละ 29.63 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 แสดงการได้รับเกียรติบัตรชมเชย

กิจกรรมการได้รับเกียรติบัตรชมเชย	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การได้รับเกียรติบัตรชมเชย (n=116)		
ไม่ได้รับ	55	47.42
ได้รับ	54	46.55
ไม่ตอบ	7	6.03
รวม	116	100.00
จำนวนครั้งของการได้รับเกียรติบัตร(ครั้ง) (n=54)		
1	32	59.26
2	10	18.52
3	8	14.82
4	2	3.70
14	1	1.85
ไม่ตอบ	1	1.85
รวม	54	100.00
สาขาที่ได้รับเกียรติบัตรชมเชย (n=54)		
ส่งเสริมการเกษตร	18	33.33
สถาบัน/กลุ่มเกษตรกร	4	7.41
ข้าราชการ/บุคคลดีเด่น	10	18.52
บริหารงาน/ปฏิบัติงานดีเด่น	16	29.63
อื่น ๆ	5	9.26
ไม่ตอบ	1	1.85
รวม	54	100.00

ตอนที่ 2 การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้

การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2540) ซึ่งได้กำหนดวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ประกอบไปด้วย

- 1.1 ไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา
- 1.2 เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่ทำงาน
- 1.3 เขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร
- 1.4 โทรศัพท์ติดต่อกับเกษตรกร
- 1.5 สอนทักษะ

2. วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม

- 2.1 สาธิตผล
- 2.2 สาธิตวิธี
- 2.3 ประชุมกลุ่ม
- 2.4 บรรยาย
- 2.5 อภิปราย
- 2.6 ฝึกอบรม
- 2.7 ศึกษาและดูงาน (ทัศนศึกษา)

3. วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน

- 3.1 หนังสือเวียน
- 3.2 แสดงนิทรรศการ
- 3.3 จัดงานวันเกษตร
- 3.4 ประกวดผลผลิตทางการเกษตร
- 3.5 ฉายภาพยนตร์
- 3.6 ฉายภาพนิ่ง
- 3.7 แจกเอกสารเผยแพร่
- 3.8 กำแพงข่าว
- 3.9 ไปสเตอร์
- 3.10 รายการวิทยุในท้องถิ่น
- 3.11 หอกระจายข่าว

3.12 รายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น

ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีการใช้ในการส่งเสริมดังแสดงผลได้ดังต่อไปนี้

ความถี่ในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า เกษตรอำเภอในภาคใต้มีการใช้วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยวิธีไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้าน และไร่นามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.76 รองลงไปคือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยวิธีการประชุมกลุ่ม ร้อยละ 56.03 ส่วนการส่งเสริมแบบมวลชนวิธีการที่ใช้บ่อยมากคือ การแจกเอกสารเผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 24.14 นอกจากนี้ยังพบว่ามีวิธีการส่งเสริมหลายวิธีที่ไม่นิยมใช้ในการส่งเสริม ได้แก่ การฉายภาพยนตร์ การผลิตรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น และการผลิตรายการวิทยุในท้องถิ่น (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แสดงลักษณะการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้

วิธีการส่งเสริม	ลักษณะการใช้ (n=116)													
	ใช้บ่อยมาก		ใช้ค่อนข้างบ่อย		ใช้พอสมควร		ใช้นาน ๆ ครั้ง		ไม่ได้ใช้เลย		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แบบรายบุคคล														
1.1 ไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา	67	57.76	33	28.45	10	8.62	2	1.72	-	-	4	3.45	116	100.00
1.2 เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	47	40.51	28	24.14	34	29.31	3	2.59	-	-	4	3.45	116	100.00
1.3 เขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร	1	0.86	17	14.66	38	32.76	47	40.51	10	8.62	3	2.59	116	100.00
1.4 โทรศัพท์ติดต่อกับเกษตรกร	3	2.59	16	13.79	29	25.00	60	51.72	4	3.45	4	3.45	116	100.00
1.5 สอนทักษะ	19	16.38	33	28.45	42	36.21	15	12.93	1	0.86	6	5.17	116	100.00
2. แบบกลุ่ม														
2.1 สาธิตผล	17	14.66	27	23.28	39	33.61	27	23.28	2	1.72	4	3.45	116	100.00
2.2 สาธิตวิธี	26	22.41	29	25.00	37	31.90	19	16.38	1	0.86	4	3.45	116	100.00
2.3 ประชุมกลุ่ม	65	56.03	34	29.31	14	12.07	-	-	-	-	3	2.59	116	100.00
2.4 บรรยาย	45	38.79	45	38.9	19	16.38	3	2.59	-	-	4	3.45	116	100.00
2.5 อภิปราย	4	3.45	21	18.10	43	37.07	38	32.79	4	3.45	6	5.17	116	100.00
2.6 ฝึกอบรม	22	18.97	41	35.34	33	28.45	16	13.79	-	-	4	3.45	116	100.00
2.7 ศึกษาและดูงาน	2	1.72	7	6.03	25	21.55	73	62.94	3	2.59	6	5.17	116	100.00
3. แบบมวลชน														
3.1 หนังสือเวียน	6	5.17	23	19.82	42	36.21	33	28.45	9	7.75	3	2.59	116	100.00
3.2 แสดงนิทรรศการ	3	2.59	15	12.93	35	30.17	60	51.72	-	-	3	2.59	116	100.00

ตารางที่ 11 (ต่อ)

วิธีการส่งเสริม	ลักษณะการใช้													
	ใช้บ่อยมาก		ใช้ค่อนข้างบ่อย		ใช้พอสมควร		ใช้นาน ๆ ครั้ง		ไม่ได้ใช้เลย		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.3 จัดงานวันเกษตร	1	0.86	3	2.59	16	13.79	82	70.69	5	4.31	4	3.45	116	100.00
3.4 ประกวดผลผลิตทางการเกษตร	2	1.72	3	2.59	20	17.24	82	70.69	5	4.31	4	3.45	116	100.00
3.5 ฉายภาพยนตร์	-	-	1	0.86	5	4.31	45	38.80	60	51.72	5	4.31	116	100.00
3.6 ฉายภาพนิ่ง	-	-	1	0.86	22	18.97	58	50.00	32	27.58	3	2.59	116	100.00
3.7 แจกเอกสารเผยแพร่	28	24.14	47	40.51	36	31.04	2	1.72	-	-	3	2.59	116	100.00
3.8 กำแพงข่าว	7	6.03	9	7.75	60	25.87	36	31.04	24	20.69	10	8.62	116	100.00
3.9 ไปสเตอร์	11	9.48	33	28.45	46	39.66	21	18.10	1	0.86	4	3.45	116	100.00
3.10 จัดรายการวิทยุในท้องถิ่น	-	-	2	1.72	20	17.24	48	41.38	43	37.07	3	2.59	116	100.00
3.11 ใช้นอกระบายข่าว	16	13.79	34	29.31	52	44.83	10	8.62	-	-	4	3.45	116	100.00
3.12 ผลิตรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น	-	-	1	0.86	5	4.31	54	46.55	53	45.69	3	2.59	116	100.00

วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอมีความชอบใน 3 อันดับแรก จากการศึกษาพบว่า วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอมีความชอบมากเป็น 3 อันดับแรก (ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจจะไม่ได้นำมาใช้ก็ได้) ได้แก่ อันดับ 1 การส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม ร้อยละ 24.15 อันดับ 2 การส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยใช้วิธีการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามไร่นา ร้อยละ 21.55 และอันดับ 3 การส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยวิธีการเขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร ร้อยละ 9.48 ซึ่งใกล้เคียงกับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยใช้วิธีการศึกษาและดูงาน คิดเป็นร้อยละ 8.62 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงถึงวิธีการต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอมีความชอบเป็น 3 อันดับแรก

วิธีการส่งเสริม	อันดับ 1		อันดับ 2		อันดับ 3	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แบบรายบุคคล (n=116)						
1.1 ไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา	22	18.98	25	21.55	9	7.77
1.2 เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	7	6.03	7	6.03	-	-
1.3 เขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร	-	-	-	-	11	9.48
1.4 โทรศัพท์ติดต่อกับเกษตรกร	-	-	-	-	-	-
1.5 สอนทักษะ	2	1.72	-	-	5	4.31
2. แบบกลุ่ม						
2.1 สาธิตผล	-	-	-	-	-	-
2.2 สาธิตวิธี	6	5.17	9	7.77	9	7.77
2.3 ประชุมกลุ่ม	28	24.15	17	14.66	9	7.77
2.4 บรรยาย	4	3.45	7	6.03	5	4.31
2.5 อภิปราย	1	0.86	4	3.45	1	0.86
2.6 ฝึกอบรม	6	5.17	4	3.45	9	7.77
2.7 ศึกษาและดูงาน	4	3.45	4	3.45	10	8.62
3. แบบมวลชน						
3.1 หนังสือเวียน	-	-	-	-	-	-
3.2 แสดงนิทรรศการ	-	-	-	-	1	0.86
3.3 จัดงานวันเกษตร	-	-	1	0.86	2	1.72
3.4 ประกวดผลิตผลทางการเกษตร	1	0.86	1	0.86	2	1.72

ตารางที่ 12 (ต่อ)

วิธีการส่งเสริม	อันดับ 1		อันดับ 2		อันดับ 3	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.5 ฉายภาพยนตร์	-	-	-	-	1	0.86
3.6 ฉายภาพนิ่ง	-	-	-	-	-	-
3.7 แจกเอกสารเผยแพร่	1	0.86	2	1.72	2	1.72
3.8 กำแพงข่าว	-	-	-	-	1	0.86
3.9 ไปสเตอร์	1	0.86	1	0.86	1	0.86
3.10 จัดรายการวิทยุในท้องถิ่น	-	-	-	-	2	1.72
3.11 หอกระจายข่าว	-	-	1	0.86	2	1.72
3.12 ผลิตรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น	1	0.86	-	-	2	1.72
ไม่ตอบ	32	27.58	33	28.45	32	27.58
รวม	116	100.00	116	100.00	116	100.00

จำนวนของวิธีการส่งเสริมที่ใช้ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง พบว่า เกษตรอำเภอส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งเสริมมากกว่า 1 วิธีการในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.96 มีเพียงร้อยละ 2.59 เท่านั้น ที่ใช้เพียงวิธีเดียวในการปฏิบัติงาน ซึ่งในการใช้วิธีการมากกว่า 1 วิธีนั้น ร้อยละ 47.41 ยังใช้มากกว่า 2 วิธีอีกด้วย (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนของวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอใช้ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง

จำนวนวิธีของการส่งเสริม	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
ใช้เพียงวิธีเดียว	3	2.59
ใช้ 2 วิธีประกอบกัน	54	46.55
ใช้มากกว่า 2 วิธี ประกอบกัน	55	47.41
ไม่ตอบ	4	3.45
รวม	116	100.00

วิธีการที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้เพียงวิธีการเดียวในการส่งเสริม เกษตร
อำเภอมีการใช้วิธีการ สาธิตวิธี การประชุมกลุ่ม และการบรรยายในจำนวนที่เท่ากัน คือ
ร้อยละ 33.33 ของเกษตรกรอำเภอที่ใช้วิธีการส่งเสริมเพียงวิธีเดียว และจะพบว่าเป็นวิธีการที่
อยู่ในแบบของการส่งเสริมแบบกลุ่มทั้งหมด (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้ในการส่งเสริมเพียงวิธี
เดียว

วิธีการส่งเสริม	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=3)	ร้อยละ
การสาธิตวิธี	1	33.33
การประชุมกลุ่ม	1	33.33
การบรรยาย	1	33.33
รวม	3	99.99

วิธีการที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้ร่วมกันในการใช้วิธีการส่งเสริม 2 วิธี
ประกอบกัน พบว่า วิธีการที่เกษตรกรอำเภอใช้ร่วมกันมากที่สุด คือ การบรรยาย ใช้ร่วมกับ
การสาธิตวิธี คิดเป็นร้อยละ 27.77 ของเกษตรกรอำเภอที่มีการใช้วิธีการส่งเสริม 2 วิธีร่วมกัน
รองลงไปคือ การไปเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นาจำร่วมกับการประชุมกลุ่ม ร้อยละ 12.96 (ตา
รางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้ในการใช้ 2 วิธีประกอบ
กัน

วิธีการส่งเสริม	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=54)	ร้อยละ
การไปเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นาจำร่วมกับการสอนทักษะ	1	1.85
การไปเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นาจำร่วมกับการประชุมกลุ่ม	7	12.96
การสาธิตวิธีร่วมกับการบรรยาย	16	29.62

ตารางที่ 15 (ต่อ)

วิธีการส่งเสริม	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=54)	ร้อยละ
การประชุมกลุ่มร่วมกับการสอนทักษะ	1	1.85
การประชุมกลุ่มร่วมกับการสาธิตผล	1	1.85
การประชุมกลุ่มร่วมกับการสาธิตวิธี	3	5.56
การประชุมกลุ่มร่วมกับการบรรยาย	2	3.71
การประชุมกลุ่มร่วมกับการทัศนศึกษา	2	3.71
การประชุมกลุ่มร่วมกับการแจกเอกสารเผยแพร่	1	1.85
การประชุมกลุ่มร่วมกับการใช้หอกระจายข่าว	1	1.85
การบรรยายร่วมกับการทัศนศึกษา	1	1.85
การบรรยายร่วมกับการแสดงนิทรรศการ	1	1.85
การอภิปรายร่วมกับการไปเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นา	1	1.85
การอภิปรายร่วมกับการสาธิตผล	1	1.85
การฝึกอบรมกับการสาธิตวิธี	2	3.71
การฝึกอบรมร่วมกับการทัศนศึกษา	2	3.71
การทัศนศึกษาร่วมกับการอภิปราย	1	1.85
การแสดงนิทรรศการร่วมกับการไปเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นา	1	1.85
ไม่ตอบถึงวิธีการที่ใช้ร่วมกัน	9	16.67
รวม	54	100.00

วิธีการที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้ในการส่งเสริมมากกว่า 2 วิธีประกอบกัน มีวิธีการหลายวิธีการที่เกษตรกรอำเภอนำมาใช้ร่วมกัน เช่น การสาธิตวิธี การสาธิตผล การบรรยาย การประชุมกลุ่ม การเยี่ยมเยียนที่บ้านและไร่นา เป็นต้น แต่เกษตรกรอำเภอบางรายไม่ได้ระบุวิธีการชัดเจน ระบุเพียงว่าเป็นการส่งเสริมแบบบุคคล กลุ่มหรือมวลชนเท่านั้น (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอเลือกใช้ในการส่งเสริมมากกว่า 2 วิธีประกอบกัน

วิธีการส่งเสริม*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน) (n=55)	ร้อยละ
ไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา	18	32.73
สอนทักษะหรือฝึกปฏิบัติ	11	20.00
สาธิตผล	34	61.82
สาธิตวิธี	39	70.91
ประชุมกลุ่ม	32	58.18
บรรยาย	33	60.00
อภิปราย	10	18.18
ฝึกอบรม	19	34.55
ศึกษาและดูงาน (ทัศนศึกษา)	21	38.18
หนังสือเวียน	8	14.55
นิทรรศการ	16	29.09
ประกวดผลผลิตทางการเกษตร	10	18.18
แจกเอกสารเผยแพร่	18	32.73
จดหมายข่าว	9	16.36
แผ่นปลิว	9	16.36
หอกระจายข่าว	13	23.64
ระบุเพียงรูปแบบ		
แบบรายบุคคล	13	23.64
แบบกลุ่ม	15	27.27
แบบมวลชน	16	29.09

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จำนวนครั้งในการปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรกรตำบลใน 1 เดือน โดยเฉลี่ย
เกษตรกรอำเภอจะทำงานกับเกษตรกรตำบล 7.18 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 17.25 ทำงานกับเกษตรกร
ตำบล 5 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 15.51 ทำงานร่วมกับเกษตรกรตำบล 10 ครั้ง เกษตรอำเภอที่
ทำงานร่วมกับเกษตรกรตำบลมากที่สุด จำนวน 21 ครั้งต่อเดือน มีร้อยละ 0.86 ซึ่งใกล้เคียงกับ
จำนวนน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อเดือน ที่ร้อยละ 1.72 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนครั้งที่เกษตรกรอำเภอปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรกรตำบลใน 1 เดือน

จำนวนครั้งที่ปฏิบัติงานร่วมกันใน 1 เดือน (ครั้ง)	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n=116)	
1	2	1.72
2	5	4.31
3	4	3.45
4	16	13.80
5	20	17.25
6	13	11.22
7	4	3.45
8	18	15.51
9	2	1.72
10	18	15.51
11	1	0.86
12	6	5.17
13	1	0.86
15	4	3.45
20	1	0.86
21	1	0.86
รวม	116	100.00
เฉลี่ย (ครั้ง)	7.18	

แหล่งของการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการในการส่งเสริม จากการศึกษาโดยให้ เกษตรอำเภอจัดลำดับแหล่งของการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมจากแหล่งความรู้ 8 แหล่ง พบว่า เกษตรอำเภอ ร้อยละ 68.10 ได้จัดให้การเข้าอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตร จัดขึ้นเป็นอันดับ 1 และการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมจากการดูงานนอกสถานที่ทั้งในและต่างประเทศเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในอันดับสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 25.86 ของ เกษตรอำเภอทั้งหมด (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 แสดงการจัดอันดับของแหล่งการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการในการส่งเสริมของ เกษตรอำเภอ

อันดับที่	แหล่งการเรียนรู้*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
		จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
1	จากการเข้ารับการอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	79	68.10
2	จากสถาบันการศึกษาที่เรียนมา	27	23.28
3	จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่อยู่ในสายงานเดียวกัน	31	26.72
4	จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นที่มีในสายงานเดียวกัน	22	18.97
5	จากสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น	22	18.97
6	จากการทดลองปฏิบัติด้วยตนเองแบบลองผิดลองถูก	25	21.55
7	จากการเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น	23	19.83
8	จากการดูงานนอกสถานที่ ทั้งในและต่างประเทศ	30	25.86

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน จากวิธีการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ คือ แบบรายบุคคล แบบกลุ่มและแบบมวลชน พบว่า แบบรายบุคคล วิธีการที่ให้ประโยชน์อันดับ 1 คือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา คิดเป็นร้อยละ 83.62 แบบกลุ่ม วิธีที่ให้ประโยชน์อันดับ 1 คือ การประชุมกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 43.10 และแบบมวลชน เกษตรอำเภอร้อยละ 26.72 คิดว่าการแสดงนิทรรศการเป็นวิธีการที่ให้ประโยชน์มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามจากผลที่ได้จะเห็นว่าการส่งเสริมแบบรายบุคคลโดยวิธีไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา จะเป็นวิธีที่เกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงอันดับการให้ประโยชน์ของวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ต่อการปฏิบัติงาน ในความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอใน 3 อันดับแรก

วิธีการส่งเสริม*	อันดับ การให้ ประโยชน์	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
		จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
1. แบบรายบุคคล			
- การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา	1	97	83.62
- เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	2	49	42.24
- การสอนทักษะ	3	42	36.21
2. แบบกลุ่ม			
- การประชุมกลุ่ม	1	50	43.10
- การฝึกอบรม	2	27	23.28
- การศึกษาและดูงาน (ทัศนศึกษา)	3	28	24.14
3. แบบมวลชน			
- การแสดงนิทรรศการ	1	31	26.72
- การประกวดผลิตผลทางการเกษตร	2	24	20.69
- การแจกเอกสารเผยแพร่	3	27	23.28

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอนิยมใช้ในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า ในรูปแบบต่าง ๆ เกษตรอำเภอลือเลือกวิธีการส่งเสริมมาใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนี้ การส่งเสริมแบบรายบุคคล ร้อยละ 77.59 นิยมใช้การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา การส่งเสริมแบบกลุ่ม วิธีการที่เกษตรกรอำเภอนิยมใช้กันคือ การประชุมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50.86 และการส่งเสริมแบบมวลชน วิธีการที่นิยมใช้ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ คือ การแสดงนิทรรศการ คิดเป็นร้อยละ 28.45 ซึ่งจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับวิธีการที่เกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด ตารางที่ 20 และยังใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ สุวรรณสินธุ์ (2537) ที่ได้กล่าวถึงสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้แผนใหม่ทางการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพของเกษตรกร อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รายงานว่สื่อที่ใช้บ่อยที่สุดในการถ่ายทอดเทคโนโลยีคือ สื่อบุคคล เอกสารเผยแพร่และการสาธิตประกอบและเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ และวิลาวรรณ ปิตรวัชชัย (2535) ได้รายงานการศึกษาเรื่องสื่อในงานส่งเสริมว่า การใช้สื่อในงานส่งเสริมของเกษตรกรตำบลในจังหวัดอุดรธานี มีการใช้สื่อต่อไปนี้เป็นจำนวนมากคือ การเยี่ยมเยียน การประชุม การฝึกอบรม เอกสารคำแนะนำ รายการเกี่ยวกับความรู้ทางการเกษตรจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้านและโปสเตอร์ แต่ผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ พจน์ บุญเรือง และคณะ (2537) ที่ได้ศึกษาถึงสภาพการใช้สื่อของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลในภาคใต้ ปรากฏผลว่า สื่อที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้มากที่สุดคือ แผ่นพับ/แผ่นปลิว รองลงมาคือหอกระจายข่าว เอกสารวิชาการ เอกสารคู่มือ/คำแนะนำ และโปสเตอร์ สื่อที่ไม่ได้ใช้กับเกษตรกรเลยคือ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และสเปดวิทยุและยังไม่มีมีความสอดคล้องกับ วัฒนา สวรรยาธิบัติ (2531) ที่ได้รายงานผลการศึกษา ทศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดนครปฐมและราชบุรี ที่มีต่อสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม ไว้ว่า วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ นั้น จะใช้วิธีบรรยายและสาธิตประกอบ รองลงมาคือ การประชุมชี้แจง และสื่อที่ใช้มากที่สุดในการปฏิบัติงานคือ เอกสาร รองลงมาคือ แผ่นพับ นอกจากนี้ยังไม่เหมือนกับที่ สายสุนีย์ รัตนรักษติยา (2537) ได้ทำการศึกษาการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สื่อที่มีการนิยมใช้แพร่หลายมากที่สุดคือ เอกสารแนะนำ รองลงมาได้แก่ คู่มือส่งเสริมการเกษตร โดยที่โปสเตอร์

เป็นสื่อที่มีการใช้มากที่สุด ประเภทที่มีการใช้ 3-4 ครั้งต่อปีคือ แผ่นพับ และใช้ปีละ 1-2 ครั้ง คือ วัสดุทัศน

ตารางที่ 20 แสดงอันดับความนิยมในการใช้วิธีการส่งเสริมของเกษตรกรอำเภอในการปฏิบัติงาน 3 อันดับแรก

วิธีการส่งเสริม*	อันดับความนิยมในการใช้	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
		จำนวน (คน) (n=116)	ร้อยละ
1. แบบรายบุคคล			
- การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา	1	90	77.59
- เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	2	49	42.24
- การสอนทักษะ	3	34	29.31
2. แบบกลุ่ม			
- การประชุมกลุ่ม	1	59	50.86
- การฝึกอบรม	2	27	23.28
- การศึกษาและดูงาน (ทัศนศึกษา)	3	25	21.55
3. แบบมวลชน			
- การแสดงนิทรรศการ	1	33	28.45
- การประกวดผลิตผลทางการเกษตร	2	22	18.97
- การแจกเอกสารเผยแพร่	3	20	17.24

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ความคิดเห็นบางประการของเกษตรกรอำเภอเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริม เกษตรอำเภอร้อยละ 76.73 เห็นว่าการใช้วิธีการส่งเสริมหลาย ๆ วิธี ประกอบกันจะกระตุ้นความสนใจของเกษตรกรได้ดีกว่าการใช้เพียงวิธีใดวิธีหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับจำนวนของการใช้วิธีการส่งเสริมในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง (ดูตารางที่ 13 ประกอบ) และเกษตรกรอำเภอร้อยละ 62.94 คิดว่ารู้จักวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว แต่เกษตรกรอำเภอยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 92.24 เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเกษตรกรอำเภอร้อยละ 53.45 คิดว่ามีการใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ประกอบ

การส่งเสริมน้อยมาก ดังนั้นจึงต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างน้อยปีละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.53 นอกจากนี้ ร้อยละ 62.93 คิดว่าวิธีการส่งเสริมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินการเกษตรของเกษตรกรจึงควรมีการปรับเปลี่ยนหรือคิดหาวิธีการใหม่ ๆ (ตารางที่ 21) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ และ วิลาวรรณ ปิตรวัชชัย (2535) ที่แสดงผลว่าเกษตรกรตำบลยังมีความต้องการที่จะปรับปรุงในเรื่องของการให้ความสำคัญของสื่อ การให้การสนับสนุนการผลิตสื่อการฝึกอบรม การประสานงานและความร่วมมือในการใช้สื่อ รวมทั้งมีความต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อ การส่งเสริมแบบกลุ่มและมวลชน ในขณะที่ สายสุนีย์ รัตนรัษตีญา (2537) ได้รายงานไว้ว่า เกษตรตำบลต้องการความรู้ในเรื่องการใช้และการผลิตสื่อที่เป็นตัวอย่างของจริง รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่ออย่างถูกต้องในการถ่ายทอดความรู้ โดยระบุถึงวิธีการในการเรียนรู้ได้แก่ การจัดฝึกอบรมและการทัศนศึกษาดูงาน

ตอนที่ 3 ปัญหา การแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอ

ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้น ในการศึกษาที่ต้องการทราบว่าเกษตรกรอำเภอมีปัญหาด้านใดบ้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านด้วยกันคือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวเกษตรกรอำเภอเอง ปัญหาจากตัวเกษตรกร และปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่เกษตรกรอำเภอได้กระทำและข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ในการใช้วิธีการส่งเสริมด้วย ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับตัวเกษตรกรอำเภอ จากการจำแนกปัญหาออกเป็นหลายด้านด้วยกันพบว่า ปัญหาที่เกษตรกรอำเภอระบุว่าเกิดขึ้นเป็นประจำคือ ไม่ได้รับการศึกษาอบรม ดูงาน เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ แต่มีจำนวนไม่มากนัก คือ ร้อยละ 13.79 เท่านั้น ปัญหาที่ถูกระบุว่าเกิดขึ้นค่อนข้างบ่อยคือ เกษตรอำเภอต้องทำงานหลายด้านทำให้ปฏิบัติงานส่งเสริมได้ไม่เต็มที่ ร้อยละ 24.14 ส่วนกรณีที่เกษตรกรอำเภอยังไม่มั่นใจในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียง เกิดขึ้นบางครั้งกับเกษตรกรอำเภอร้อยละ 50.00 ในเรื่องที่พบว่าเป็นปัญหาน้อยมากคือ การขาดความรู้ความชำนาญในการส่งเสริม และเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาเลยก็คือ การไม่มีความถนัดในการใช้หนังสือราชการติดต่อกับเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 82.73 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 21 แสดงความคิดเห็นบางประการของเกษตรกรอำเภอเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริม

ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริม	ความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอ (n=116)											
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขณะนี้ท่านรู้จักวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว	26	22.41	73	62.94	15	12.93	-	-	2	1.72	116	100.00
2. ท่านต้องการที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการส่งเสริมแบบต่างๆ ให้มากขึ้นอีก	50	43.10	57	49.14	4	3.45	1	0.86	4	3.45	116	100.00
3. การใช้วิธีการส่งเสริมหลาย ๆ วิธีประกอบกันจะกระตุ้นความสนใจของเกษตรกรได้ดีกว่าการใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง	89	76.73	24	20.69	1	0.86	-	-	2	1.72	116	100.00
4. เท่าที่ผ่านมาเกษตรกรอำเภอมีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการส่งเสริม น้อยมากหรือเกือบไม่ได้ใช้เลย	8	6.90	54	46.55	46	39.65	5	4.31	3	2.59	116	100.00
5. ท่านคิดว่าควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อทัศนูปกรณ์แก่เกษตรกรอำเภอ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี	41	35.35	64	55.18	7	6.03	2	1.72	2	1.72	116	100.00
6. ท่านคิดว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับ สภาพการดำเนินการเกษตรของเกษตรกรควรมีการปรับเปลี่ยนหรือคิด หาวิธีการใหม่ ๆ	19	16.38	54	46.55	35	30.17	5	4.31	3	2.59	116	100.00

ตารางที่ 22 แสดงความถี่ในการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเกษตรกรอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่

วิธีการส่งเสริม	ความถี่ในการเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ (n=116)													
	เกิดขึ้นเป็นประจำ		เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย		เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง		เกิดขึ้นน้อยมาก		ไม่เกิดขึ้นเลย		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ยังไม่มั่นใจในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียง	1	0.86	5	4.31	58	50.00	36	31.04	15	12.93	1	0.86	116	100.00
2. ขาดความรู้ความชำนาญในการใช้วิธีการส่งเสริม	-	-	2	1.72	26	22.42	62	53.45	24	20.69	2	1.72	116	100.00
3. ไม่ได้แจ้งให้เกษตรกรทราบล่วงหน้าในการเรียกประชุมหรือนัดพบ	2	1.72	1	0.86	3	2.59	34	29.31	71	61.21	5	4.31	116	100.00
4. ไปไม่ทันเวลานัด เกษตรกรจึงไม่อยู่พบ	-	-	2	1.72	7	6.03	53	45.69	52	44.84	2	1.72	116	100.00
5. ลืมนัด	-	-	-	-	6	5.17	37	31.90	70	60.34	3	2.59	116	100.00
6. มีงานสำคัญรีบด่วนมาแทรกการนัด	4	3.45	15	12.93	55	47.41	33	28.45	8	6.90	1	0.86	116	100.00
7. เกษตรกรได้รับหนังสือยกเลิกการนัดล่าช้าหรือไม่ได้รับเลย ทำให้เกษตรกรยังคงมาตามนัด	-	-	1	0.86	12	10.34	47	40.52	54	46.56	2	1.72	116	100.00
8. ไม่ชอบตอบปัญหาของเกษตรกรโดยทางจดหมาย	5	4.31	6	5.17	11	9.48	24	20.69	69	59.49	1	0.86	116	100.00
9. ไม่มีความถนัดในการใช้หนังสือราชการในการติดต่อกับเกษตรกร	-	-	-	-	3	2.59	16	13.79	96	82.76	1	0.86	116	100.00
10. ขาดความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อดิจิทัลต่าง ๆ	3	2.59	9	7.76	45	38.79	39	33.62	19	16.38	1	0.86	116	100.00
11. ลังทำงานหลายด้านทำให้ปฏิบัติงานส่งเสริมได้ไม่เต็มที่	13	11.21	28	24.14	41	35.35	26	22.41	7	6.03	1	0.86	116	100.00
12. ไม่ได้รับการศึกษอบรม ดูงาน เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ	16	13.79	19	16.38	31	26.72	27	23.28	20	17.24	3	2.59	116	100.00

การแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเกษตรกรอำเภอ สำหรับการแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่เกษตรกรอำเภอได้ปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหามักเป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งจากเอกสารหรือการสอบถามผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ โดยตรง (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงวิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นของเกษตรกรอำเภอ

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่มีความมั่นใจในความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียง (n=100)		
- ทบทวนจากเอกสาร, สอบถามผู้รู้, ปรับปรุงจากประสบการณ์	45	45.00
- ไม่ตอบ	55	55.00
รวม	100	100.00
2. ขาดความรู้ความชำนาญในการใช้วิธีการส่งเสริม (n=90)		
- ศึกษาด้วยตนเอง, สอบถามจากผู้รู้	17	18.89
- ไม่ตอบ	73	81.11
รวม	90	100.00
3. ไม่แจ้งให้เกษตรกรทราบล่วงหน้าในการนัดประชุม (n=40)		
- ชี้แจงให้เกษตรกรทราบขณะประชุม	2	5.00
- ไม่ตอบ	38	95.00
รวม	40	100.00
4. ไปไม่ทันเวลานัด เกษตรกรจึงไม่อยู่พบ (n=62)		
- นัดหมายใหม่	4	6.45
- ตามไปชี้แจงเหตุผลแก่เกษตรกร	3	4.84
- อื่น ๆ	7	11.29
- ไม่ตอบ	48	77.42
- รวม	62	100.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ลืมนัด (n=43)		
- นัดหมายใหม่	2	4.65
- ไม่ตอบ	41	95.35
รวม	43	100.00
6. มีงานสำคัญรีบด่วนมาแทรกการนัด (n=107)		
- ให้เจ้าหน้าที่ไปแทน	38	35.52
- นัดหมายใหม่	1	0.94
- แจ้งให้เกษตรกรทราบ	3	2.80
- ไม่ตอบ	65	60.74
รวม	107	100.00
7. เกษตรกรยังมาตามนัด เนื่องจากไม่ได้รับหนังสือ ยกเลิกการนัด หรือได้รับหนังสือล่าช้า (n=60)		
- ชี้แจงความจำเป็น	3	5.00
- ไม่ตอบ	57	95.00
รวม	60	100.00
8. ไม่ชอบตอบปัญหาของเกษตรกรโดยทางจดหมาย (n=46)		
- ไปพบเกษตรกรด้วยตนเอง	6	13.04
- ไม่ตอบ	40	86.96
รวม	46	100.00
9. ไม่มีความถนัดในการใช้หนังสือราชการติดต่อกับ เกษตรกร (n=19)		
- ไม่ตอบ	19	100.00
รวม	19	100.00

ตารางที่ 23 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. ขาดความชำนาญในการใช้เครื่องมือ		
ใส่ทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ (n=96)		
- ถ้ามารู้	19	19.79
- ให้ผู้อื่นทำแทน	5	5.21
- ไม่ตอบ	72	75.00
รวม	96	100.00
11. ต้องทำงานหลายด้านทำให้ปฏิบัติงานส่งเสริมได้		
ไม่เต็มที่ (n=108)		
- ให้เจ้าหน้าที่อื่นทำแทน	16	14.82
- จัดระบบงานไม่ให้ซ้ำซ้อน	6	5.56
- ดูตามความสำคัญของงาน	7	6.48
- ไม่ตอบ	75	73.14
รวม	108	100.00
12. ไม่ได้รับการศึกษอบรม ดูงาน เกี่ยวกับความรู้		
ทางวิชาการใหม่ ๆ (n=93)		
- ศึกษาด้วยตนเอง	17	18.28
- ไม่ตอบ	71	76.34
รวม	93	100.00

ปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกร ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านของเกษตรกรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำมากที่สุดคือ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ชอบการอ่านหรือเขียน เพราะพื้นฐานการศึกษาต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.18 ส่วนปัญหาที่พบค่อนข้างบ่อยคือ เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง คือ เกษตรกรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติอย่างจริงจัง ร้อยละ 43.10 ปัญหาที่พบน้อยมากคือ เกษตรกรไม่มีใครยอมรับความรู้ ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 30.18 (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แสดงความถี่ของปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเกษตรกรในการปฏิบัติของเกษตรกรอำเภอ

ปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกร	ความถี่ในการเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ (n=116)													
	เกิดขึ้นเป็นประจำ		เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย		เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง		เกิดขึ้นน้อยมาก		ไม่เกิดขึ้นเลย		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ไม่ชอบอ่านหรือเขียน	35	30.18	41	35.35	20	17.24	16	13.79	2	1.72	2	1.72	116	100.00
2. เกษตรกรเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ช้า	10	8.62	50	43.10	37	31.90	13	11.21	5	4.31	1	0.86	116	100.00
3. เกษตรกรไม่มีใครยอมรับความรู้ ข้อแนะนำของเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติ	4	3.45	18	15.51	49	42.24	35	30.18	8	6.90	2	1.72	116	100.00
4. เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	23	19.83	58	50.00	20	17.24	11	9.48	1	0.86	3	2.59	116	100.00
5. หาดตัวเกษตรกรได้ยากหลังฤดูเก็บเกี่ยว	3	2.59	32	27.58	41	35.35	30	25.86	8	6.90	2	1.72	116	100.00
6. เกษตรกรมีภาระทางครอบครัวมากจึงให้ความร่วมมือได้น้อย	7	6.03	33	28.45	42	36.20	27	23.28	3	2.59	4	3.45	116	100.00
7. เกษตรกรไม่สนใจใฝ่หาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ มักจะปฏิบัติตามที่เคยทำมา	8	6.90	37	31.90	44	37.93	23	19.82	3	2.59	1	0.86	116	100.00
8. เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม	12	10.34	44	37.93	35	30.18	18	15.51	3	2.59	4	3.45	116	100.00
9. เกษตรกรให้ความสนใจเฉพาะประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่ม แต่ไม่สนใจว่าตนเองจะให้อะไรแก่กลุ่มบ้าง	30	25.87	51	43.96	20	17.24	11	9.48	1	0.86	3	2.59	116	100.00
10. เกษตรกรไม่ชอบแสดงความคิดเห็น	22	18.96	48	41.38	29	25.00	10	8.62	3	2.59	4	3.45	116	100.00
11. เกษตรกรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง	5	4.31	40	34.48	50	43.10	15	12.93	3	2.59	3	2.59	116	100.00
12. เกษตรกรเบื่อหน่ายเนื่องจากการประชุมบ่อยเกินไป	6	5.17	34	29.30	48	41.38	18	15.51	2	1.72	8	6.90	116	100.00
13. เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการประชุมเพราะเห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร	4	3.45	28	24.14	51	43.96	25	21.55	4	3.45	4	3.45	116	100.00
14. เกษตรกรมักเก็บเอกสารเผยแพร่ไว้เฉย ๆ โดยไม่นำไปใช้ประโยชน์	9	7.76	48	41.38	34	29.31	19	16.38	4	3.45	2	1.72	116	100.00

การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกร เกษตรอำเภอสวนมากไม่ตอบถึง การแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่ได้กระทำในขณะปฏิบัติหน้าที่ แต่จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในปัญหา ที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาดำ ไม่ชอบอ่านหรือเขียน เกษตร อำเภที่ระบุงการแก้ปัญหามาว่าใช้หลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกัน ตามแต่สถานการณ์มีจำนวนร้อยละ 17.86 ส่วนปัญหาอีกประการที่เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย คือ เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัย การผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เกษตรอำเภร้อยละ 16.96 ได้แนะนำให้ เกษตรกรไปกู้เงินโดยแนะนำแหล่งเงินกู้ให้ (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 แสดงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกรในเบื้องต้น

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรอำเภ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาดำ ไม่ชอบ อ่านหรือเขียน (n=112)		
- ใช้การสาธิตวิธี	5	4.46
- ทักนศึกษา	3	2.68
- บรรยายพร้อมสื่อ	5	4.46
- ดูตัวอย่างของจริง	4	3.57
- ส่งเสริมหลาย ๆ ครั้ง	2	1.79
- สอนทักษะหรือสอนการปฏิบัติ	2	1.79
- ไม่ตอบ	91	81.25
รวม	112	100.00
2. เกษตรกรเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ช้า (n=110)		
- ชี้แนะบ่อย ๆ	10	9.09
- ติดตามอย่างต่อเนื่อง	3	2.73
- ให้ความรู้เป็นรายบุคคล	5	4.55
- ทักนศึกษา	1	0.90
- ให้ทดลองทำ	5	4.55
- ยกตัวอย่างประกอบ	2	1.82
- ไม่ตอบ	84	76.36
รวม	110	100.00

ตารางที่ 25 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. เกษตรกรไม่ใคร่ยอมรับความรู้ ข้อเสนอแนะของ เจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติ (n=106)		
- ไปเยี่ยมเยียนบ่อย ๆ	7	6.60
- ยกตัวอย่างและพาไปทัศนศึกษา	8	7.55
- สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับเกษตรกร	4	3.77
- ใช้การสาธิต (ทั้งสาธิตวิธีและสาธิตผล)	5	4.72
- อภิปรายร่วมหรือประชุมกลุ่ม	2	1.89
- ไม่ตอบ	80	75.47
รวม	106	100.00
4. เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ (n=112)		
- แนะนำให้มีการรวมกลุ่ม	8	7.15
- สนับสนุนปัจจัยแก่เกษตรกร	3	2.68
- แนะนำแหล่งเงินกู้แก่เกษตรกร	19	16.96
- ช่วยวางแผนการจัดการ	3	2.68
- ให้ใช้เท่าที่เกษตรกรมีทุนอยู่	1	0.89
- แนะนำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการที่มีการสนับสนุนทุนหรือปัจจัยการผลิต	1	0.89
- ไม่ตอบ	77	68.75
รวม	112	100.00
5. พบตัวเกษตรกรได้ยากหลังฤดูการเก็บเกี่ยว (n=106)		
- นัดหมายก่อนหลาย ๆ วัน	3	2.83
- ไปเยี่ยมเยียนในไร่นา	3	2.83
- ไปพบช่วงเวลาที่เกษตรกรว่างจากงาน	4	3.77
- นัดประชุมกลุ่ม	2	1.89

ตารางที่ 25 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ประสานงานกับโรงเรียนให้ครูและนักเรียนเป็นสื่อ	1	0.94
- ไม่ตอบ	93	87.74
รวม	106	100.00
6. เกษตรกรมีภาระทางครอบครัวมากจึงให้ความร่วมมือได้น้อย (n=109)		
- ไปพบเกษตรกรที่บ้าน	3	2.75
- เรียกประชุมเฉพาะเรื่องที่เกษตรกรสนใจ	3	2.75
- ขอความร่วมมือเฉพาะกรณีที่เกิดขึ้น	2	1.84
- ใช้หอกระจายข่าวหรือเอกสาร	1	0.92
- ไม่ตอบ	100	91.74
รวม	109	100.00
7. เกษตรกรไม่สนใจใฝ่หาความรู้และวิชาการใหม่ ๆ มักจะปฏิบัติตามที่เคยทำมา (n=112)		
- ยกตัวอย่างคนที่ประสบผลสำเร็จ	3	2.68
- นำไปทัศนศึกษา	10	8.93
- ให้ความรู้ในรูปกลุ่ม	4	3.57
- สาธิตให้ดู	8	7.14
- ให้ข้อมูลเพิ่มเติม	4	3.57
- ไม่ตอบ	83	74.11
รวม	112	100.00
8. เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม (n=109)		
- ยกตัวอย่างกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ	3	2.76
- พาไปทัศนศึกษากลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ	6	5.50
- ชี้แจงหรือประชุมเพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญ	6	5.50

ตารางที่ 25 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- กระตุ้นให้เห็นจริงถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม	6	5.50
- สร้างกลุ่มที่มีประโยชน์ขึ้นมา	8	7.34
- ไม่ตอบ	80	73.40
รวม	109	100.00
9. เกษตรกรให้ความสนใจเฉพาะประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่ม แต่ไม่สนใจว่าตนเองจะให้อะไรแก่กลุ่มบ้าง (n=112)		
- ร่วมกันตั้งกฎ และข้อตกลงในการปฏิบัติของกลุ่ม	4	3.57
- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพบปะพูดคุยกับกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ	3	2.68
- ชี้ให้เห็นถึงผลได้และผลเสียที่จะได้รับจากกลุ่ม	9	8.04
- สร้างความเข้าใจให้ช่วยเหลือกันในกลุ่ม	9	8.04
- ไม่ตอบ	87	77.67
รวม	112	100.00
10. เกษตรกรไม่ชอบแสดงความคิดเห็น (n=109)		
- ใช้กระบวนการกลุ่มหรือจัดประชุมกลุ่มย่อย	10	9.18
- ติดตามเป็นรายบุคคล	4	3.67
- ให้ความเป็นกันเองกับเกษตรกร	3	2.79
- พยายามกระตุ้นให้มีการแสดงออก	13	11.93
- ไม่ตอบ	79	72.47
รวม	109	100.04
11. เกษตรกรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง (n=110)		
- ติดตามอย่างต่อเนื่อง	4	3.64

ตารางที่ 25 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- จัดให้มีการประชุม	2	1.82
- จัดทัศนศึกษา	2	1.82
- ให้เกษตรกรช่วยเหลือดูแลกันเอง	1	0.90
- เน้นให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติ	7	6.37
- ไม่ตอบ	94	85.45
รวม	110	100.00
12. เกษตรกรเบื่อหน่ายเนื่องจากมีการประชุมบ่อยเกินไป (n=106)		
- จัดประชุมเฉพาะเมื่อจำเป็น	5	4.72
- จัดประชุมครั้งเดียวกันหลาย ๆ หน่วยงาน	5	4.72
- ใช้เวลาให้น้อยในการประชุมแต่ละครั้ง	1	0.94
- จัดพบกลุ่มย่อยแทนการเรียกประชุมกลุ่มใหญ่	1	0.94
- ไปเยี่ยมเยียนเป็นรายบุคคล	1	0.94
- จัดประชุมเฉพาะผู้ที่สนใจ	2	1.89
- เตรียมวางแผนการประชุมเป็นอย่างดี	2	1.89
- ชี้แจงเหตุผลที่ต้องจัดประชุม	6	5.66
- ไม่ตอบ	83	78.30
รวม	106	100.00
13. เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการประชุม		
เพราะเห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร (n=108)		
- ชี้ให้เห็นความสำคัญหรือทำความเข้าใจให้ชัดเจน	10	9.26
- จัดสิ่งจูงใจหรือให้รางวัลสำหรับคนที่มาประชุม	1	0.93
- จัดประชุมเมื่อจำเป็น	5	4.62
- ใช้สื่ออื่นแทนการประชุม	1	0.93

ตารางที่ 25 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- คุยกับหัวหน้ากลุ่ม	1	0.93
- ไม่ตอบ	90	83.33
รวม	108	100.00
14. เกษตรกรมักเก็บเอกสารเผยแพร่ไว้เฉย ๆ โดยไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ (n=110)		
- บอกเกษตรกรถึงผลที่ได้รับก่อนแจกเอกสาร	10	9.09
- ให้บุตรหลานเกษตรกรเป็นตัวกลาง อ่านให้ฟัง	3	2.73
- มอบเอกสารให้โรงเรียนหรือหอกระจายข่าว	1	0.91
- แจกให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร	5	4.54
- หารางวัลคนก็นำมาใช้ประโยชน์	2	1.82
- ให้เจ้าหน้าที่ติดตามผลการนำไปใช้	2	1.82
- ไม่ตอบ	87	79.09
รวม	110	100.00

ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่าปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอพบเป็นประจำก็คือ งบประมาณไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 31.04 ส่วนปัญหาที่พบค่อนข้างบ่อยก็คือ งบประมาณมีความล่าช้า ส่งมาไม่ทันฤดูกาลเพาะปลูก ร้อยละ 41.38 ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง ได้แก่ ความล่าช้าในการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จากกรมส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 50.86 และร้อยละ 36.21 ลงความเห็นว่าปัญหาที่พบน้อยมากก็คือ เส้นทางคมนาคมติดต่อไม่สะดวก (ตารางที่ 26) ซึ่งใกล้เคียงกับที่ วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ และ วิลาวรรณ ปิตธวัชชัย (2535) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาของการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรที่พบมากได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ขาดการฝึกอบรมวิธีการใช้สื่อ และกรมฯ ให้ความสำคัญในเรื่องของสื่อน้อยเกินไปเช่นเดียวกับ สายสุนีย์ รัตนรักษ์ติยา (2537) ที่มีการรายงานไว้ว่า ในเรื่องของปัญหาในการใช้สื่อที่พบมาก

ก็คือ สื่อมีจำนวนน้อยเครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอและไม่มีความทันสมัย ขาดงบประมาณ ขาดการฝึกอบรม ขาดการเน้นเนื้อหา เฉพาะพื้นที่ และขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เพียงพอ และเพ็ญนภา อริยเดช (2527) ทำการศึกษา การใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย พบว่าปัญหาและ อุปสรรคสำคัญของการใช้สื่อก็คือ การขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ รวมทั้งในด้านของจำนวน ของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานของ พจน์ บุญเรือง และ คณะ (2537) ที่แสดงไว้ว่าปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงและให้ความสนใจเรียงตามลำดับ ความสำคัญในงานด้านการใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคใต้ ได้แก่ 1) ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่สื่อ 2) สื่อที่ได้รับไม่ทันเวลาใช้และไม่เพียงพอ กับ ความต้องการของท้องถิ่น 3) ขาดหน่วยงานและบุคลากรในการผลิตสื่อโดยเฉพาะเพื่อการ สนับสนุนงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับตำบล

ตารางที่ 26 แสดงความถี่ในการเกิดปัญหาต่าง ๆ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ

ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ	ความถี่ในการเกิดปัญหา (n=116)													
	เกิดขึ้นเป็นประจำ		เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย		เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง		เกิดขึ้นน้อยมาก		ไม่เกิดขึ้นเลย		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขาดยานพาหนะ	10	8.62	12	10.34	25	21.55	32	27.59	34	29.31	3	2.59	116	100.00
2. เส้นทางคมนาคมติดต่อไม่สะดวก	6	5.17	12	10.34	27	23.28	42	36.21	27	23.28	2	1.72	116	100.00
3. งบประมาณไม่เพียงพอ	36	31.04	45	38.79	19	16.38	8	6.90	6	5.17	2	1.72	116	100.00
4. งบประมาณมีความล่าช้าในการส่งมาให้ทันฤดูกาลเพาะปลูก	22	18.97	48	41.38	30	25.86	12	10.34	1	0.86	3	2.59	116	100.00
5. ขาดวัสดุอุปกรณ์ วัสดุทัศนูปกรณ์	24	20.69	44	37.93	26	22.42	16	13.79	4	3.45	2	1.72	116	100.00
6. ขาดเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับสภาพพื้นที่	13	11.21	35	30.18	42	36.20	15	12.93	9	7.76	2	1.72	116	100.00
7. เอกสารเผยแพร่ที่มีไม่ละเอียดและไม่ทันสมัย	11	9.48	25	21.55	45	38.79	22	18.97	10	8.62	3	2.59	116	100.00
8. การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวสารข้อมูล	10	8.62	21	18.10	51	43.97	28	24.14	4	3.45	2	1.72	116	100.00
9. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3	2.59	8	6.90	47	40.51	41	35.35	15	12.93	2	1.72	116	100.00
10. ความล่าช้าในการส่งวัสดุอุปกรณ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาฆ่าแมลง ปุ๋ย จากกรมส่งเสริมการเกษตร	10	8.62	17	14.66	59	50.86	21	18.10	5	4.31	4	3.45	116	100.00

การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ เกษตร
อำเภอส่วนมากไม่ตอบถึงทางแก้ไขปัญหาด้านนี้ และมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ระบุการแก้ไข
ในเบื้องต้นมา (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 แสดงการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ใน
เบื้องต้น

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขาดยานพาหนะ (n=79)		
- ใช้ยานพาหนะส่วนตัว	11	13.92
- ขอยืมของหน่วยงานอื่นหรือขอยืมของผู้อื่น	1	1.27
- ไม่ตอบ	67	84.81
รวม	79	100.00
2. เส้นทางคมนาคมติดต่อไม่สะดวก (n=87)		
- ให้ อบต. ทำการแก้ไข	1	1.15
- ไม่ตอบ	86	98.85
รวม	87	100.00
3. งบประมาณไม่เพียงพอ (n=108)		
- ประหยัด	6	5.56
- ใช้เงินส่วนตัว	2	1.85
- ใช้เท่าที่มีให้	5	4.63
- ไม่ตอบ	95	87.96
รวม	108	100.00
4. งบประมาณมีความล่าช้าในการส่งมาให้ทันตาม ฤดูกาลเพาะปลูก (n=112)		
- ชี้แจงให้เกษตรกรทราบ	5	4.46
- ทวงถาม	3	2.68
- รอ	3	2.68
- กรมฯ ควรเร่งให้ทัน	2	1.79
- ไม่ตอบ	95	87.96
รวม	112	100.00

ตารางที่ 27 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ขาดวัสดุอุปกรณ์ วัสดุทัศนูปกรณ์ (n=110)		
- ใช้เท่าที่มี	4	3.64
- ขอยืมจากหน่วยงานอื่น	6	5.44
- ผลิตใช้เอง	3	2.73
- กรมฯ จัดสรรงบในส่วนนี้	3	2.73
- ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นแทน	4	3.64
- ไม่ตอบ	90	81.82
รวม	26	100.00
6. ขาดเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (n=105)		
- ทำเอง	8	7.62
- ประสานงานกับสำนักงานเกษตรจังหวัด	2	1.90
- ประสานงานกับหน่วยงานอื่น	1	0.96
- ปรับปรุงเอกสารบางเรื่อง	2	1.90
- ไม่ตอบ	95	92.23
รวม	105	100.00
7. เอกสารเผยแพร่ที่มีไม่ละเอียดและไม่ทันสมัย (n=103)		
- ทำขึ้นเอง	3	2.91
- ปรับปรุงเอกสารบางเรื่อง	4	3.89
- ประสานงานกับหน่วยงานอื่น	1	0.97
- ไม่ตอบ	99	90.00
รวม	103	100.00
8. การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร (n=110)		
- ใช้สื่ออื่น ๆ ช่วย เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย	4	3.64
- ไปพบตัวเกษตรกร	1	0.90

ตารางที่ 27 (ต่อ)

วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น	จำนวนเกษตรกรอำเภอ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ชี้แจงเป็นรายกลุ่ม	3	2.73
- ใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกัน	3	2.73
- ไม่ตอบ	99	90.00
รวม	110	100.00
9. ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อง (n=99)		
- ประสานงานบ่อย ๆ	7	7.07
- พยายามให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ	5	5.05
- ไม่ตอบ	87	87.88
รวม	99	100.00
10. ความล่าช้าในการส่งวัสดุอุปกรณ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จากกรมส่งเสริมการเกษตร (n=107)		
- ทำความเข้าใจกับเกษตรกร	9	8.42
- กรมฯ ควรรีบดำเนินการ	3	2.80
- ทวงถาม	3	2.80
- หารื้อที่ประชุม	3	2.80
- ไม่ตอบ	89	83.18
รวม	107	100.00

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรอำเภอในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร เรื่องที่มีการเสนอแนะมากที่สุดคือ เรื่อง การกำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ คิดเป็นร้อยละ 95.71 รองลงไปคือเรื่อง การเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน ร้อยละ 91.43 การใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัยกว่าปัจจุบัน ร้อยละ 90.00 นอกจากนี้เกษตรกรอำเภออีกร้อยละ 28.57 ยังเสนอแนะให้มีการคัดเลือกบุคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ เพราะมีลักษณะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยเฉพาะด้านภาษา ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ อารง บุญยประสาท (2523) ที่มีผลวิจัยว่าปัญหา

ที่เกิดขึ้นค่อนข้างมากของเกษตรกรอำเภอที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือไม่สามารถพูดภาษามลายูได้ (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 แสดงข้อเสนอแนะของเกษตรกรอำเภอในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ (n=70)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านวิชาการ		
1. วิทยาการความรู้ต่าง ๆ ที่จะถ่ายทอดสู่เกษตรกรควรเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงในสภาพท้องถิ่นของเกษตรกร	10	14.29
2. วิทยาการต่าง ๆ ควรมีการศึกษาอย่างครบวงจร เพื่อให้การส่งเสริมสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ	5	7.14
ด้านวัสดุอุปกรณ์		
1. ให้ทางกรมส่งเสริมการเกษตรพยายามจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	40	57.14
2. วัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาให้ ควรมีความทันสมัย	18	25.71
3. ควรจัดให้มีศูนย์กลางในการบริการวิชาการ ที่มีวัสดุอุปกรณ์บริการให้แก่เกษตรกร	4	5.71
ด้านการปฏิบัติงาน		
1. ควรมีการผนวกวิธีการในการส่งเสริมการเกษตรเข้ากับภูมิปัญญาชาวบ้าน	2	2.86
2. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่น หรือสถาบันเกษตรกรให้มากขึ้น และมีความเข้มแข็งขององค์กร	8	11.43
3. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนเหมือนในปัจจุบัน	3	4.29
4. ควรทำการส่งเสริมแบบเป็นทีมหรืออาจมีหน่วยเคลื่อนที่เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน	4	5.71

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ (n=70)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ควรสร้างแกนนำของกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริม	2	2.86
6. ควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรในแต่ละประเภท	3	4.29
7. ควรมีการส่งเสริมแบบครบวงจรเพื่อให้เกิดความ เป็นรูปธรรมมากขึ้น	8	11.43
8. ควรกำหนดการส่งเสริมตามสภาพของพื้นที่ที่ ปฏิบัติงาน	25	35.71
9. เกษตรอำเภอควรเลือกใช้วิธีการส่งเสริมให้ถูกต้อง เหมาะสม ตามสถานการณ์ พื้นที่ บุคคลเป้าหมาย เรื่องที่จะทำการส่งเสริมและสิ่งแวดล้อม	12	17.14
10. ควรมีการประสานงานกันหรือทำงานร่วมกันกับ สถาบันการศึกษาเพื่อให้สามารถนำวิชาการมา ถ่ายทอดสู่เกษตรกรได้	22	31.43
11. พยายามให้ความสำคัญต่อสถาบันเกษตรกรให้ มาก และปลุกฝังให้สมาชิกและกรรมการของ สถาบันเห็นประโยชน์และความสำคัญ	10	14.29
12. การดูแล ติดตาม ควบคุม ตรวจสอบงานควรทำ อย่างต่อเนื่อง	18	25.71
ด้านการตลาด		
1. ปัจจัยการผลิตควรซื้อได้ในท้องถิ่น	9	12.86
2. ควรมีตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกรที่เกิดจาก การส่งเสริมอย่างแน่นอน	46	65.71
3. ราคาของผลผลิตควรอยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ต่ำ เกินไป	13	18.57
4. ควรมีการร่วมมือกับเอกชนด้านการตลาดหรือแปรรูป ผลผลิตให้มากขึ้น	21	30.00

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ (n=70)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. เน้นเรื่องการให้ความรู้ทางการตลาดแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรให้มากขึ้น	50	71.43
ด้านสื่อทัศนูปกรณ์และสื่อต่าง ๆ		
1. ควรมีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	63	90.00
2. สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค ควรมีบทบาทในการผลิตสื่อให้มากขึ้น	7	10.00
3. การจัดทำเอกสารเผยแพร่ ควรให้มีความเหมาะสมต่อพื้นที่ และง่ายต่อการเข้าใจของเกษตรกร	58	82.86
4. พยายามถ่ายทอดวิทยากรทางสื่อโทรทัศน์ให้มากขึ้น	6	8.57
ด้านงบประมาณ		
1. ควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน	64	91.43
ด้านนโยบาย		
1. ควรกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อจะได้สามารถปฏิบัติให้เห็นผลได้	67	95.71
2. การกำหนดนโยบายควรมาจากความต้องการของเกษตรกรเป็นพื้นฐานสำคัญ	40	57.14
3. ควรมีการกำหนดเขตเศรษฐกิจให้ชัดเจน	20	28.57
4. ควรมีการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้ชัดเจน รัดกุม กระชับ รวดเร็ว กว่าปัจจุบัน	13	28.57
5. นโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ทำให้การปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง	52	74.29

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ*	จำนวนเกษตรกรอำเภอ (n=70)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านบุคลากร		
1. ควรมีการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่	58	82.86
2. ควรให้เจ้าหน้าที่ (เกษตรกรอำเภอ) มีงานรับผิดชอบเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น	12	17.14
3. ควรมีการจัดฝึกอบรมเฉพาะด้านแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	10	14.29
4. ควรจัดทัศนศึกษาดูงานให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร เพื่อจะได้รับความรู้ข่าวสารและการปฏิบัติใหม่ๆ	47	67.14
5. ควรมีการพัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ	32	45.71
6. การคัดเลือกผู้ที่จะมาปฏิบัติงานในภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน ควรคัดเลือกเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากมีสภาพทางประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น (โดยเฉพาะภาษา)	20	28.57
6. ควรมีการบำรุงขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น มีรางวัลแก่ผู้มีผลงานดีเด่นและเป็นประโยชน์ในงานส่งเสริมการเกษตร	44	62.86

*สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอกับวิธีการ
ส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ตารางที่ 29 แสดงค่าความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปบางประการของเกษตรกร
อำเภอกับวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

ลักษณะพื้นฐานทั่วไป ของเกษตรกรอำเภอ	วิธีการส่งเสริม	X ²	Df	X ²
- การศึกษา	ทัศนศึกษา	14.30	4	9.49
	นิทรรศการ	22.59	4	9.46
	การประกวดผลิตภัณฑ์ทางการ เกษตร	12.78	4	9.49
	การฉายภาพนิ่ง	17.41	4	9.49
	การจัดรายการวิทยุ	16.36	4	9.49
	- อายุราชการ	การประชุมกลุ่ม	6.33	2
- อายุงานใน ตำแหน่งเกษตรกร อำเภอ	การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ บ้านและไร่นา	16.95	2	5.99
	การประชุมกลุ่ม	7.91	2	5.99

ที่ระดับ 0.05

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่ามีปัจจัยบางประการเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับ
วิธีการส่งเสริมบางวิธีการ ดังแสดงในตารางที่ 29 ซึ่งจะเห็นว่ามีลักษณะพื้นฐานเพียงบาง
ประการเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการ ได้แก่ การศึกษา อายุราชการ อายุงานใน
ตำแหน่งเกษตรกรอำเภอ และยังพบว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการต่าง ๆ มากกว่า
ลักษณะพื้นฐานอื่น

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ที่เกษตรกรอำเภอได้ใช้ในการปฏิบัติงาน 2) ความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ซึ่งเกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 3) ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรอำเภอ (4) ความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

การวิจัยได้ใช้พื้นที่ใน 14 จังหวัดภาคใต้ เป็นพื้นที่ในการทำการศึกษา โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มาก (จำนวน 138 คน) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลและให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับมาทางไปรษณีย์ เริ่มส่งแบบสอบถามในเดือนกรกฎาคม 2541 และติดตามรวบรวมแบบสอบถามกลับมาได้จำนวนที่ต้องการในเดือนธันวาคม 2541 รวมทั้งสิ้น 116 คน (ร้อยละ 84.06)

5.2 สรุปผลการวิจัย

สภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้

เกษตรกรอำเภอส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.41 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาส่งเสริมการเกษตรเป็นสาขาที่จบมากที่สุดคือ ร้อยละ 43.97 รองลงไปคือ เกษตรศาสตร์ ร้อยละ 23.28 ภูมิลำเนาของเกษตรกรอำเภอเกือบทั้งหมดอยู่ในภาคใต้คิดเป็นร้อยละ 96.55 นอกจากนั้น ร้อยละ 50.86 ของเกษตรกรอำเภอทั้งหมด เคยทำงานอื่นมาก่อนที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตรกรอำเภอ ซึ่งงานที่เคยทำส่วนมากเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือเจ้าพนักงานเกษตร ในสังกัดกรมวิชาการเกษตร มีระยะเวลาในการทำงานครั้งแรกเฉลี่ย 4.8 ปี และมีเกษตรกรอำเภอเพียงร้อยละ 15.52 เท่านั้นที่มีการทำงานอื่นเป็นครั้งที่ 2 ก่อนปฏิบัติงานในหน้าที่เกษตรกรอำเภอ และงานส่วนมากที่ทำก็คือ เจ้าพนักงานเกษตร มีระยะเวลาในการทำงานครั้งที่ 2 เฉลี่ย 5.33 ปี อายุราชการเฉลี่ยของเกษตรกรอำเภอในภาคใต้ 25.92 ปี และมีอายุการปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตร

อำเภอเฉลี่ย 11.84 ปี ความรับผิดชอบในครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 6,868.03 ครัวเรือน เกษตรตำบลในความรับผิดชอบโดยเฉลี่ย 5.98 คน มากกว่าครึ่งหนึ่งของเกษตรกรอำเภอทั้งหมดเคยศึกษาต่อ สาขาที่ศึกษาต่อโดยมากคือ ส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ร้อยละ 36.21 เคยไปดูงานหรืออบรมในต่างประเทศ ส่วนมากจะเคยไปจำนวน 1 ครั้ง มีเพียงส่วนน้อยที่ไปมากกว่า 1 ครั้ง สาขาที่ไปดูงานหรืออบรมมากที่สุดคือ การเกษตร เกษตรอำเภอเกือบทั้งหมดเคยได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ขั้น โดยเฉลี่ยของการเลื่อนขั้นเงินเดือนคือ 5.57 ครั้ง จำนวนของเกษตรกรอำเภอที่เคยได้รับและไม่ได้รับเกียรติบัตรชมเชยมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 46.55 และ 47.42 ตามลำดับ สาขาที่ได้ส่วนใหญ่เป็นทางด้านส่งเสริมการเกษตร

การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ

ความถี่ในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานรอบปีที่ผ่านมา พบว่าการส่งเสริมรายบุคคล วิธีการที่ใช้มากที่สุดคือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา การส่งเสริมแบบกลุ่ม วิธีการที่ใช้บ่อยที่สุดคือ การประชุมกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ใช้การแจกเอกสารเผยแพร่บ่อยที่สุด วิธีการที่ไม่นิยมใช้คือ การฉายภาพยนตร์ การผลิตรายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น

เกษตรกรอำเภอเกือบทั้งหมดใช้วิธีการส่งเสริมมากกว่า 1 วิธี ในการปฏิบัติงาน และร้อยละ 47.41 ใช้มากกว่า 2 วิธี มีเพียงร้อยละ 2.59 เท่านั้น ที่ใช้วิธีการในการส่งเสริมเพียง 1 วิธี ได้แก่ การสาธิตวิธี หรือการประชุมกลุ่มหรือการบรรยาย ส่วนวิธีการในการส่งเสริมที่ใช้ร่วมกันมาก 2 วิธีร่วมกันคือ การสาธิตวิธีร่วมกับการบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 29.62 รองลงไปคือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นาร่วมกับการประชุมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.96 เกษตรอำเภอจะมีการปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรตำบล เฉลี่ย 7.18 ครั้งต่อเดือน วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอมีความชอบมากที่สุดในแต่ละแบบได้แก่ แบบรายบุคคล วิธีการที่ชอบคือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา แบบกลุ่ม วิธีการที่ชอบคือ การประชุมกลุ่ม แต่การส่งเสริมแบบมวลชนไม่มีวิธีการที่ชอบอย่างเด่นชัด เกือบทุกวิธีมีจำนวนเท่า ๆ กัน แหล่งของการเรียนรู้เทคนิคและวิธีการที่นำมาใช้ในการส่งเสริม ร้อยละ 68.10 ให้ความเห็นว่า ได้รับจากการเข้าอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้นมากที่สุด

ความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

เกษตรกรอำเภอได้แสดงความคิดเห็นของการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้ วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอเห็นว่าให้ประโยชน์มากที่สุดในการส่งเสริมแต่ละประเภท ได้แก่ ประเภทรายบุคคล คือ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา คิดเป็นร้อยละ 83.62

ประเภทกลุ่มคือ การประชุมกลุ่ม ร้อยละ 43.10 ประเภทมวลชน คือ การแสดงนิทรรศการ ร้อยละ 26.72 ส่วนวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรอำเภอมีความนิยมในการใช้ ในการส่งเสริมแต่ละประเภทคือ ประเภทรายบุคคลนิยมใช้ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ นา คิดเป็น ร้อยละ 77.59 ประเภทกลุ่ม นิยมใช้ การประชุมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50.86 และประเภท มวลชน นิยมใช้ การแสดงนิทรรศการ ร้อยละ 28.45 ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิธีวิธีที่คิดว่าให้ ประโยชน์ในการส่งเสริม นอกจากนี้เกษตรกรอำเภอยังได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องอื่นไว้อีกคือ ร้อยละ 76.73 เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การใช้วิธีการส่งเสริมหลาย ๆ วิธีประกอบกันจะกระตุ้น ความสนใจของเกษตรกรได้ดีกว่าการใช้เพียงวิธีใดวิธีหนึ่ง ในขณะที่ร้อยละ 62.94 เห็นด้วย ว่าขณะนี้ตัวเกษตรกรอำเภอรู้จักวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว แต่เกษตรกรอำเภอ ร้อยละ 39.65 ไม่เห็นด้วยที่ว่า เท่าที่ผ่านมาเกษตรกรอำเภอมีการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ประกอบ การส่งเสริมน้อยมากหรือเกือบไม่ได้ใช้เลย และร้อยละ 4.31 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องดัง กล่าว รวมทั้งเรื่องที่ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับสภาพการ ดำเนินการเกษตรของเกษตรกร ควรมีการปรับเปลี่ยนหรือคิดหาวิธีการใหม่ ๆ

ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นของวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบ ต่าง ๆ

ปัญหาด้านตัวเกษตรกรอำเภอเอง เกษตรอำเภอร้อยละ 13.79 ระบุว่า ปัญหาที่ เกิดขึ้นเป็นประจำคือ ไม่ได้รับการศึกษาอบรม ดูงาน เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ การ แก้ปัญหาในเบื้องต้นคือ พยายามศึกษาด้วยตนเอง ทั้งจากเอกสารหรือสอบถามผู้ที่มีความรู้ ในเรื่องนั้น ๆ ปัญหาที่ถูกระบุว่าเกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย คือ เกษตรอำเภอต้องทำงานหลาย ด้านทำให้ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมได้ไม่เต็มที่ ร้อยละ 24.14 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่ง เกษตรอำเภอส่วนหนึ่ง ระบุว่าคือ ให้ผู้อื่นทำแทนในบางงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้งใน การปฏิบัติงานคือ ยังไม่มั่นใจในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียง เกษตรอำเภอร้อยละ 45.00 ระบุว่าใช้การศึกษาด้วยตนเองในการหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เป็นการแก้ปัญหาในเบื้องต้นสำหรับปัญหานี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยมากสำหรับการปฏิบัติงาน คือ การขาดความรู้ความชำนาญในการใช้วิธีการส่งเสริม และปัญหาที่ถูกระบุว่าไม่เกิดขึ้น เลยจากเกษตรกรอำเภอร้อยละ 82.76 คือ ไม่มีความถนัดในการใช้หนังสือราชการในการติดต่อ กับเกษตรกร

ปัญหาด้านเกษตรกร เรื่องที่ถูกระบุว่าเกิดขึ้นเป็นประจำคือ เกษตรกรส่วนใหญ่ มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ไม่ชอบอ่านหรือเขียน การแก้ปัญหาเบื้องต้นของเกษตรกรอำเภอบาง

ส่วนคือ ใช้การสาธิตวิธี หรือการบรรยายพร้อมสื่อ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเกษตรกรค่อนข้างบ่อยคือ เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เกษตรอำเภอร้อยละ 16.96 ได้แนะนำแหล่งเงินกู้ให้เกษตรกรเป็นการแก้ปัญหาในเบื้องต้น การใช้วิธีการอื่นในการแก้ปัญหาก็มีบ้างกระจายกันไป ปัญหาที่ว่าเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการประชุม เพราะเห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร เป็นปัญหาที่เกิดในการปฏิบัติงานของเกษตรอำเภอเป็นบางครั้ง วิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นคือ ชี้ให้เห็นความสำคัญของการประชุมหรือพยายามทำความเข้าใจให้ชัดเจนกับเกษตรกร ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยมากคือ เกษตรกรไม่ใคร่ยอมรับความรู้ ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติ และปัญหาที่ไม่เกิดขึ้นเลย มีการให้ความเห็นกระจายกันออกไปไม่แตกต่างกันมากนักในทุกข้อปัญหา

ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ปัญหาที่เกษตรอำเภอระบุว่าเกิดขึ้นเป็นประจำคือ งบประมาณไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 31.04 ทางแก้ในเบื้องต้นที่ถูกระบุคือ ประหยัด งบประมาณมีความล่าช้าในการส่งมาให้ทันตามฤดูกาลเพาะปลูก เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย การแก้ปัญหานี้ในเบื้องต้นที่เกษตรอำเภอระบุว่าคือ ชี้แจงให้เกษตรกรทราบ ส่วนความล่าช้าในการส่งวัสดุอุปกรณ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จากกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาในบางครั้ง ซึ่งก็ต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกร เป็นการแก้ปัญหาในเบื้องต้นก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยมากคือ เส้นทางคมนาคมติดต่อไม่สะดวก และปัญหาที่เกษตรอำเภอระบุว่าไม่เกิดขึ้นเลยมากที่สุดคือ ขาดยานพาหนะ

ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ

เกษตรอำเภอส่วนหนึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรว่า เรื่องที่ควรมีการปรับปรุงมากที่สุดคือ นโยบายในการปฏิบัติงาน ควรจะมีความชัดเจนและต่อเนื่องกัน รองลงไปคือ ด้านงบประมาณ ควรจะมีการเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงานให้พอเพียง และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ควรมีความทันสมัยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรอำเภอกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกรอำเภอที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการส่งเสริมต่าง ๆ นั้น ได้แก่ การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการจัดทัศนศึกษา ($X^2=14.3$) การแสดงนิทรรศการ ($X^2=22.59$) การประกวดผลิตผลทางการเกษตร ($X^2=12.78$) การฉายภาพนิ่ง ($X^2=17.41$) การจัดรายการวิทยุ ($X^2=16.36$) อายุราชการของเกษตรกรอำเภอ มีความสัมพันธ์กับ การประชุมกลุ่ม ($X^2=6.33$) และอายุราชการในตำแหน่งเกษตรกรอำเภอ มีความสัมพันธ์กับวิธีการส่งเสริมต่อไปนี้ การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่ ($X^2=16.95$) การประชุมกลุ่ม ($X^2=7.91$)

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากที่สุดในด้านที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวเกษตรกรอำเภอ คือ เกษตรกรอำเภอต้องทำงานหลายด้าน ทำให้ปฏิบัติงานส่งเสริมได้ไม่เต็มที่ จึงควรที่จะมีการจัดการในด้านของหน้าที่การปฏิบัติงานให้มีความเด่นชัด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ
2. ปัญหาในเรื่องของความไม่มั่นใจในความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียงของเกษตรกรอำเภอ ซึ่งเป็นปัญหาที่อาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้ ฉะนั้นจึงควรที่จะให้เกษตรกรอำเภอได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการจัดอบรมในเรื่องต่าง ๆ แก่เกษตรกรอำเภอเป็นระยะ
3. ปัญหาด้านเกษตรกรที่พบในการปฏิบัติงาน คือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ไม่ชอบอ่านหรือเขียน ดังนั้นในการปฏิบัติงานส่งเสริมจึงควรมีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในการเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดการรับรู้จากภาพและเสียง มากกว่าการอ่านและการเขียน ก็จะเป็นการช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ได้มากขึ้น
4. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับตัวเกษตรกรอีกด้านหนึ่ง คือ เกษตรกรไม่สนใจที่จะใฝ่หาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อีกทั้งยังให้ความสนใจเฉพาะประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่ม แต่ไม่สนใจว่าจะให้อะไรแก่กลุ่มบ้างนั้น ควรที่จะมีการกระตุ้นให้เกษตรกรตื่นตัวในวิทยาการต่างๆ การยกตัวอย่างหรือการนำไปทัศนศึกษา ก็จะเป็นการช่วยได้ที่จะก่อให้เกิดความสนใจ และในการจัดตั้งกลุ่มหรือสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มแก่เกษตรกร สิ่งที่ต้องทำเป็นอย่างยิ่ง

คือ ปลุกฝังให้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มและการดำเนินงานของกลุ่มที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

5. การที่เกษตรกรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติงาน จะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติตามได้ช้า เพราะการขาดความตั้งใจก็จะทำให้เกษตรกรไม่กระตือรือร้นในการหาวิชาการหรือความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการประกอบอาชีพ จึงทำให้เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ถูกเก็บไว้เฉย ๆ โดยไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องพยายามสร้างความตั้งใจในการทำงานให้กับเกษตรกร ให้ความเอาใจใส่สนใจต่อการเรียนรู้และปฏิบัติตามของเกษตรกรด้วย และหากมีเอกสารที่จะใช้ในการเผยแพร่วิทยากรแก่เกษตรกร อาจจะต้องมีการทำเอกสารเหล่านั้นให้เข้าใจได้ง่าย มีรูปภาพประกอบให้มาก คำอธิบายที่เป็นตัวอักษรไม่มากนักมีเฉพาะที่สำคัญเท่านั้น

6. ปัญหาในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่สำคัญคือ เรื่องของงบประมาณไม่ว่าจะเป็น งบประมาณไม่เพียงพอหรืองบประมาณมีความล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูก การขาดวัสดุอุปกรณ์ วัสดุต่าง ๆ นั้น เป็นปัญหาที่กรมส่งเสริมการเกษตรควรจะมีการจัดการและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ แก่เจ้าหน้าที่ตามความต้องการที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อุปสรรคในการวิจัยและการวิจัยในโอกาสต่อไป

อุปสรรคในการวิจัย ครั้งนี้คือ การส่งแบบสอบถามกลับมาจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีความล่าช้ามาก นอกจากนี้การตอบแบบสอบถามก็ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากผู้ตอบส่วนใหญ่ไม่ตอบคำถามทุกข้ออย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในเรื่องของการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะของวิธีการส่งเสริม ทำให้ข้อมูลในส่วนดังกล่าวไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

การวิจัยในโอกาสต่อไปนั้น ควรจะได้มีการศึกษา ความต้องการหรือความคิดเห็นในเรื่องวิธีการส่งเสริมต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเผยแพร่วิทยากรในด้านของเกษตรกร เพื่อจะได้ทราบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้ถ่ายทอดโดยวิธีใด และเป็นข้อมูลที่จะสามารถนำมาปรับปรุงให้การส่งเสริมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก ฤกษ์หรัย. 2527. การส่งเสริมการเกษตร หลักการและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทวี ภูมิสาขา. 2542. "วิธีการส่งเสริมการเกษตรกับสถานการณ์ปัจจุบัน." วารสารส่งเสริมการเกษตร. 29(136) : 8-11.
- ทวิศักดิ์ สุวรรณสินธุ์. 2537. "สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้แผนใหม่ทางการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพของเกษตรกร อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทำนอง สิงคาลวณิช. 2526. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์เอเชีย.
- ธำรง บุญประสาท. 2523. "ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเกษตรระดับอำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุปผา มงคลศิลป์. 2524. "การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภา ดาวเรียง. 2523. "การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคตะวันตกของประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปวีต ถมยาวิทย์. 2520. การยอมรับวิชาการของเกษตรกร. เอกสารทางวิชาการเกษตร เลขที่ 18 กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พจน์ บุญเรือง. 2521 "ความเป็นมาและจุดเด่นของการส่งเสริม." วารสารส่งเสริมการเกษตร. 11(6) : 17-25.
- พจน์ บุญเรือง. 2522. การส่งเสริมการเกษตร. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการ นิเทศงานส่งเสริม. คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

- พจน์ บุญเรือง และคณะ. 2537. "สภาพการใช้สื่อของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลในภาคใต้".
รายงานการวิจัย ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เพ็ญนภา อริยเดช. 2527. "การใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกระทรวงเกษตร
และ สหกรณ์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย". รายงานการ
วิจัย คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัฒนา สวรรยาธิปัติ. 2531. "ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด
นครปฐมและราชบุรีที่มีต่อสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม". รายงานการวิจัย สำนัก
ส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัลลภ พรหมทอง. 2541. **หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์เซ็น
เตอร์
- วิรัชฎ์ คงคะจันทร์ และ วิลาวรรณ ปิตรวัชชัย. 2535. "สื่อในงานส่งเสริม". รายงานการ
วิจัย คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเกียรติ ศรีจักรวาท. 2534. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา การติดต่อสื่อสารทางการ
เกษตร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- สายสุนีย์ รัตนรักษติยา. 2537. "การใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตรระดับตำบลในจังหวัดขอนแก่น". รายงานการวิจัย คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Krisham Ram. 1965. *Agricultural Demonstration and Extension Communication*.
London : Asia Publishing House.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเกษตรอำเภอในภาคใต้ของประเทศไทย

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน โปรดตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่าน ข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเพียงอย่างเดียว

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไป

คำแนะนำในการตอบ ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ศาสนา _____
4. ภูมิลำเนาของท่านอยู่ที่จังหวัด _____
5. การศึกษาสูงสุด
 () ปมก.
 () ปวส. หรือ เทียบเท่า สาขา _____
 ()ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สาขา _____
 ()ปริญญาโท สาขา _____
 () อื่น ๆ (ระบุ) _____
6. อายุราชการ _____ ปี
7. ท่านปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอมาเป็นเวลา _____ ปี
8. ก่อนการปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอ ท่านเคยทำงานในหน่วยงานอื่นมาก่อนหรือไม่
 () ไม่เคย () เคย
 1. งานที่ทำ _____ ชื่อหน่วยงาน _____
 ระยะเวลา _____
 2. งานที่ทำ _____ ชื่อหน่วยงาน _____
 ระยะเวลา _____
9. ท่านรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล จำนวน _____ คน

10. ท่านรับผิดชอบเกษตรกรรมประมาณ _____ ครั้งเรือน
11. ในช่วงการทำงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันท่านเคยปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้หรือไม่
- 11.1 ศึกษาต่อ () ไม่เคย () เคย จำนวน _____ ครั้งด้าน _____
- 11.2 ดูงาน/อบรมในต่างประเทศ () ไม่เคย () เคย จำนวน _____ ครั้งด้าน _____
- 11.3 ได้รับความดีความชอบเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ขั้น () ไม่เคย () เคย
จำนวน _____ ครั้ง
- 11.4 ได้รับเกียรติบัตรชมเชย () ไม่เคย () เคย จำนวน _____ ครั้ง ด้าน _____

ตอนที่ 2 การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ

12. การปฏิบัติงานในตำแหน่งเกษตรอำเภอในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2540) ท่านได้ใช้วิธีการส่งเสริมแบบใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คำอธิบาย

- ใช้บ่อยมาก	หมายถึง	ใช้วิธีการนี้ ตั้งแต่ 31	ครั้งขึ้นไปในรอบปี
- ใช้ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง	ใช้วิธีการนี้ ตั้งแต่ 21-30	ครั้งขึ้นไปในรอบปี
- ใช้พอสมควร	หมายถึง	ใช้วิธีการนี้ ตั้งแต่ 11-20	ครั้งขึ้นไปในรอบปี
- ใช้นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ใช้วิธีการนี้ ตั้งแต่ 1-10	ครั้งขึ้นไปในรอบปี
- ไม่ได้ใช้เลย	หมายถึง	ไม่ได้ใช้วิธีการนี้เลยในรอบปี	

- * ในกรณีที่ท่านไม่ได้ใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรนั้นเลยในรอบปี กรุณาระบุเหตุผลลงในช่องว่างด้วย

วิธีการส่งเสริมการเกษตร	ใช้บ่อยมาก	ใช้ค่อนข้างบ่อย	ใช้พอสมควร	ใช้นานๆครั้ง	ไม่ได้ใช้เลย	เหตุผลของการไม่ได้ใช้วิธีการส่งเสริมบางวิธีเพราะ
I การส่งเสริมแบบรายบุคคล						
1. การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา						
2. เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน						
3. การเขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร						
4. การโทรศัพท์ติดต่อกับเกษตรกร						
5. การสอนทักษะ						
II การส่งเสริมแบบกลุ่ม						
6. การสาธิตผล						
7. การสาธิตวิธี						
8. การประชุมกลุ่ม						
9. การบรรยาย						
10. การอภิปราย						
11. การฝึกอบรม						
12. การจัดทัศนศึกษา (ศึกษาและดูงาน)						
III การส่งเสริมแบบมวลชน						
13. การใช้หนังสือเวียน						
14. การแสดงนิทรรศการ						

วิธีการส่งเสริมการเกษตร	ใช้บ่อยมาก	ใช้ค่อนข้างบ่อย	ใช้พอสมควร	ใช้นานๆครั้ง	ไม่ได้ใช้เลย	จัดเรียงลำดับวิธีการที่ท่านชอบมาก 3 อันดับแรก (อาจจะไม่ได้ใช้ในการส่งเสริมก็ได้)
15. การจัดงานวันเกษตร						
16. การจัดประกวดผลิตผลทางการเกษตร						
17. การฉายภาพยนตร์ (ความรู้ทางการเกษตร)						
18. การฉายภาพนิ่ง						
19. การแจกเอกสารเผยแพร่						
20. การจัดกำแพงข่าว						
21. การใช้แผ่นโฆษณา (โปสเตอร์)						
22. การจัดรายการวิทยุในท้องถิ่น						
23. การใช้หอกระจายข่าว						
24. การผลิตรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น						

13. วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ท่านชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (วิธีการดังกล่าวอาจจะไม่ได้ใช้ก็ได้)

อันดับที่ 1 หมายเลข.....

อันดับที่ 2 หมายเลข.....

อันดับที่ 3 หมายเลข.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของท่านในการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ

17. จากการส่งเสริมโดยวิธีการต่าง ๆ ท่านเห็นว่าวิธีการใดให้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานส่งเสริม และวิธีการใดที่ท่านนิยมใช้ โดยจัดเรียงลำดับ 3 อันดับแรก ในแต่ละหัวข้อ

วิธีการส่งเสริมการเกษตร	อันดับการให้ประโยชน์ต่อ การปฏิบัติงานส่งเสริม	อันดับความนิยมในการใช้ ของตัวท่านเอง
17.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล		
- การไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและไร่นา		
- เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน		
- การเขียนจดหมายติดต่อกับเกษตรกร		
- การโทรศัพท์ติดต่อกับเกษตรกร		
- การสอนทักษะ		
17.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม		
- การสาธิตผล		
- การสาธิตวิธี		
- การประชุมกลุ่ม		
- การบรรยาย		
- การอภิปราย		
- การฝึกอบรม		
- การจัดทัศนศึกษา		
17.3 การส่งเสริมแบบมวลชน		
- การใช้หนังสือเวียนแจ้งข่าวสารต่าง ๆ		
- การแสดงนิทรรศการ		
- การจัดงานวันเกษตร		
- การจัดประกวดผลิตผลทางการเกษตร		
- การฉายภาพยนตร์ (ความรู้ทางการเกษตร)		
- การฉายภาพนิ่ง (สไลด์)		
- การแจกเอกสารเผยแพร่		
- การจัดทำกำแพงข่าว		

วิธีการส่งเสริมการเกษตร	อันดับการให้ประโยชน์ต่อ การปฏิบัติงานส่งเสริม	อันดับความนิยมในการใช้ ของตัวเอง
- การใช้แผ่นโฆษณา (โปสเตอร์)		
- การจัดรายการวิทยุในท้องถิ่น		
- การใช้หอกระจายข่าว		
- การผลิตรายการโทรทัศน์ในท้องถิ่น		

18. จากประสบการณ์การทำงาน ท่านมีความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
18.1 ขณะนี้ท่านรู้จักวิธีการส่งเสริม แบบต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว	()	()	()	()
18.2 ท่านต้องการที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการ ส่งเสริมแบบต่างๆ ให้มากขึ้นอีก	()	()	()	()
18.3 การใช้วิธีการส่งเสริมหลายๆ วิธี ประกอบกันจะกระตุ้นความสนใจ ของเกษตรกรได้ดีกว่าการใช้เพียง วิธีใดวิธีหนึ่ง	()	()	()	()
18.4 เท่าที่ผ่านมาเกษตรกรอำเภอมีการใช้ สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการส่งเสริม น้อยมากหรือเกือบไม่ได้ใช้เลย	()	()	()	()
18.5 ท่านคิดว่าควรมีการจัดฝึกอบรม การใช้สื่อทัศนูปกรณ์เกษตรกรอำเภอ อำเภอ อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อปี	()	()	()	()
18.6 ท่านคิดว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตร ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับ สภาพการดำเนินการเกษตรของ เกษตรกรควรมีการปรับเปลี่ยนหรือ คิดหาวิธีการใหม่ๆ	()	()	()	()

ตอนที่ 4 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาของการส่งเสริมแบบต่าง ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะ

คำแนะนำในการตอบ ปัญหาต่าง ๆ ต่อไปนี้รวบรวมมาเพื่อให้ท่านได้พิจารณาว่า ในการปฏิบัติงานของท่านได้ประสบปัญหาเหล่านี้เพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเป็นจริง และระบุนการแก้ปัญหาของท่านอย่างสั้นๆ หากข้อใดไม่เกิดขึ้นไม่ต้องระบุนการแก้ปัญหานั้น

ปัญหา	เกิดขึ้นเป็นประจำ	เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย	เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง	เกิดขึ้นน้อยมาก	ไม่เกิดขึ้นเลย	ท่านได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร โปรดระบุ
19. ปัญหาด้านตัวท่านเองในฐานะเป็นเจ้าของที่ส่งเสริม						
19.1 ยังไม่มั่นใจในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมอย่างพอเพียง						
19.2 ขาดความรู้ความชำนาญในการใช้วิธีการส่งเสริม						
19.3 ในการเรียกประชุมหรือนัดพบท่านไม่ได้แจ้งให้เกษตรกรทราบล่วงหน้า						
19.4 ไปไม่ทันเวลานัดเกษตรกรจึงไม่อยู่พบ						
19.5 ลืมนัด						
19.6 มีงานสำคัญรีบด่วนมาแทรกการนัด						
19.7 เกษตรกรได้รับหนังสือยกเลิกการนัดล่าช้าหรือไม่ได้รับเลย ทำให้เกษตรกรยังคงมาตามนัด						
19.8 ไม่ชอบตอบปัญหาของเกษตรกรโดยทางจดหมาย						
19.9 ไม่มีความถนัดในการใช้หนังสือราชการในการติดต่อกับเกษตรกร						

ปัญหา	เกิดขึ้นเป็นประจำ	เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย	เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง	เกิดขึ้นน้อยมาก	ไม่เกิดขึ้นเลย	ท่านได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรโปรดระบุ
19.10 ขาดความชำนาญในการใช้เครื่องมือไฮดรอลิกอุปกรณ์ต่างๆ						
19.11 ต้องทำงานหลายด้านทำให้ปฏิบัติงานส่งเสริมได้ไม่เต็มที่						
19.12 ไม่ได้รับการศึกษอบรม ดูงาน เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ						
20. ปัญหาด้านเกษตรกร						
20.1 เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ไม่ชอบอ่านหรือเขียน						
20.2 เกษตรกรเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ช้า						
20.3 เกษตรกรไม่มีใครยอมรับความรู้ ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติ						
20.4 เกษตรกรไม่มีทุนในการใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่						
20.5 พบตัวเกษตรกรได้ยากหลังฤดูเก็บเกี่ยว						
20.6 เกษตรกรมีภาระทางครอบครัวมากจึงให้ความร่วมมือได้น้อย						
20.7 เกษตรกรไม่สนใจใฝ่หาความรู้และวิธีการใหม่ๆ มักจะปฏิบัติตามที่เคยทำมา						
20.8 เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม						
20.9 เกษตรกรให้ความสนใจเฉพาะประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่มแต่ไม่สนใจว่าตนเองจะให้อะไรแก่กลุ่มบ้าง						

ปัญหา	เกิดขึ้นเป็นประจำ	เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย	เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง	เกิดขึ้นน้อยมาก	ไม่เกิดขึ้นเลย	ท่านได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรโปรดระบุ
20.10 เกษตรกรไม่ชอบแสดงความคิดเห็น						
20.11 เกษตรกรขาดความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง						
20.12 เกษตรกรเบื่อหน่ายเนื่องจากการประชุมบ่อยเกินไป						
20.13 เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการประชุมเพราะเห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร						
20.14 เกษตรกรมักจะเก็บเอกสารเผยแพร่ไว้เฉยๆ โดยไม่นำไปใช้ประโยชน์						
21. ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ						
21.1 ขาดยานพาหนะ						
21.2 เส้นทางคมนาคมติดต่อไม่สะดวก						
21.3 งบประมาณไม่เพียงพอ						
21.4 งบประมาณมีความล่าช้าในการส่งมาให้ทันตามฤดูกาลเพาะปลูก						
21.5 ขาดวัสดุอุปกรณ์ วัสดุทัศนูปกรณ์						
21.6 ขาดเอกสารเผยแพร่ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับสภาพพื้นที่						
21.7 เอกสารเผยแพร่ที่มีไม่ละเอียด และไม่ทันสมัย						
21.8 การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบ						
21.9 ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง						
21.10 ความล่าช้าในการส่งวัสดุอุปกรณ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จากกรมส่งเสริมฯ						

22. หากท่านพบปัญหาอื่นที่นอกเหนือไปจากที่ระบุมาในข้อ 19-21 กรุณาเพิ่มเติมลงในตารางด้านล่างนี้

ปัญหา	เกิดขึ้นเป็นประจำ	เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย	เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง	เกิดขึ้นน้อยมาก	ไม่เกิดขึ้นเลย	ท่านได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรโปรดระบุ
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						

